

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra marketingové komunikace a public relations

Bakalářská práce

2019

Jana Zaškolná

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra marketingové komunikace a public relations

**Hudba a životní filozofie: Veganství na české
hudební scéně**

Bakalářská práce

Autor práce: Jana Zaškolná

Studijní program: Mediální a komunikační studia

Vedoucí práce: Mgr. Markéta Supa, M.A., Ph.D.

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 31. července 2019

Jana Zaškolná

Bibliografický záznam

ZAŠKOLNÁ, Jana. *Hudba a životní filozofie: Veganství na české hudební scéně*. Praha, 2019. 50 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra marketingové komunikace a public relations. Vedoucí diplomové práce Mgr. Markéta Supa, M.A., Ph.D.

Rozsah práce: 71 102 znaků

Anotace

Bakalářská práce „Hudba a životní filozofie: Veganství na české hudební scéně“ se zabývá rolí hudebních interpretů v propagaci životního stylu nebo filozofie. Konkrétně se zaměřuje na českou hudební scénu, při čemž aplikuje metodu případové studie na různé oblasti působení dvou českých hudebních interpretů – Bena Cristovaa jako představitele hudebního mainstreamu a Lukáše Vincoura jako zástupce hudební subkultury.

Případová studie využívá dvě výzkumné metody, a to primárně obsahovou analýzu doplněnou o metodu dotazování. Obsahová analýza se zabývá třemi oblastmi působení hudebních interpretů – hudební tvorbou, sebeprezentací a aktivismem. Cílem je zjistit, zda vybraní hudební interpreti v daných oblastech propagují veganství a pokud ano, jaké komunikační prostředky k tomu využívají.

Výzkum je zasazen do teorie hudby, hudebních subkultur a hudební slávy jako prostředku propagace životního stylu nebo filozofie, při čemž je brán v potaz kulturní a popkulturní kontext. Značná část se zabývá také veganstvím jako životním stylem a společenským fenoménem.

Annotation

The bachelor thesis „Veganism in popculture focusing on czech music scene“ deals with the role of musicians in propagation of a lifestyle or philosophy. It focuses on the czech music scene applying the case study method on several areas of impact of two musicians – Ben Cristovao as a representative of the music mainstream and Lukáš Vincour as a member of a music subculture.

The case study is using two types of research methods – content analysis in combination with a questionnaire survey. The content analysis looks into three areas of impact of the musicians – music, self-presentation and activism. The aim is to find out whether the musicians promote veganism in the above mentioned areas and if the do, which means of communication they use. A part of the thesis explains veganism as a lifestyle and a social phenomenon.

The research is put into the theory of music, music subcultures and music glory as a means of propagation of a lifestyle or philosophy considering cultural and popcultural context.

Klíčová slova

Veganství, hudba, životní filozofie, životní styl, propagace životního stylu, propagace veganství, společenský aktivismus, subkultury, hudební subkultury, populární kultura, populární hudba

Keywords

Veganism, music, life philosophy, lifestyle, lifestyle propagation, propagation of veganism, activism, subcultures, music subcultures, popular culture, popular music

Title

Veganism in popculture focusing on czech music scene

Poděkování

Na tomto bych ráda poděkovala Mgr. Markétě Supa, M.A., Ph.D. za její ochotu, cenné rady a trpělivost s mým tématem. Poděkování patří také mé rodině a přátelům, kteří mi byli v průběhu psaní práce oporou.

Obsah

Obsah	1
1. Sociokulturní role hudby	4
1.1 Hudba	4
1.2 Hudba v kontextu populární kultury	5
1.3 Subkultury	7
1.4 Shrnutí poznatků	10
2. Hudba a životní filozofie	11
2.1 Životní filozofie a životní styl	11
2.2 Veganství	13
2.3 Propagace životního stylu slavnými umělci	15
2.4 Propagace veganství slavnými umělci	16
2.5 Shrnutí poznatků	18
Cíl výzkumu a výzkumné otázky	19
Metodologie (případová studie)	19
Výzkumné metody	20
Metody analýzy dat	22
Etika výzkumu	24
Výsledky výzkumu	24
Diskuze	31
Závěr	36
Summary	37
Použitá literatura	39
Elektronické zdroje	39
Seznam příloh	45
Přílohy	46

Úvod

Jakožto společnost žijící v postmoderním světě, který se vyznačuje všestrannou fragmentací a vysokou informovaností, máme sklony k upevňování našich identit v různých životních filozofiích. Současná ekologická situace vzbuzuje otázku, jakým způsobem budeme muset proměnit fungování oblastí našeho působení, abychom zajistili udržitelné životní prostředí pro další generace. Globální oteplování, environmentální znečištění či přelidnění jsou neustále omílanými tématy. Dle nejnovějšího průzkumu OSN je planeta na prahu šestého hromadného vymírání živočišných druhů.¹ S problematikou souvisí formování společenských seskupení snažících se o patřičné reformy.

Veganství je jedním z nejrozšířenějších fenoménů 21. století. Nejedná se pouze o stravu spočívající ve vynechání živočišných produktů z jídelníčku, nýbrž o komplexní životní filozofii. Autorka této práce je vegankou již čtyři roky, během nichž pozorovala postupnou popularizaci veganství v různých sférách jeho výskytu. Zároveň se zajímá o progresivní společenské skupiny a jejich roli ve formování životního stylu. Předměty svého zájmu se rozhodla spojit ve výzkumu pojednávajícím o souvislostech hudby se šířením veganství. Práce má za cíl vysvětlit roli hudebních interpretů v propagaci životního stylu či filozofie, konkrétně se pak zaměří na českou hudební scénu, při čemž metodou případové studie porovná dva hudební interprety z různých prostředí (mainstreamu versus alternativy) v různých oblastech jejich působení.

Teoretická část se bude věnovat nejprve filozofii hudby a hudbě jako takové, dále pak hudbě jako součásti populární kultury a souvislostem hudby se vznikem subkultur. Druhá polovina teoretické části se zaměří na spojitost hudby se životním stylem, konkrétně s veganstvím. Autorka přiblíží pojmy jako životní filozofie a životní styl, načež budou aplikovány na konkrétní hudební subkultury. Část bude věnována roli slavných osobností, potažmo hudebních interpretů v propagaci životního stylu, konkrétně veganství.

Praktická část práce ve formě explorativní případové studie nejprve stanoví výzkumný cíl a výzkumné otázky, následně vysvětlí koncept případové studie a popíše metody,

¹ Media Release: Nature's Dangerous Decline 'Unprecedented'; Species Extinction Rates 'Accelerating'. *Ipbes* [online]. 2019 [cit. 2019-07-06]. Dostupné z: <https://www.ipbes.net/news/Media-Release-Global-Assessment>

které budou při výzkumu použity. Analýzou tří oblastí působení vybraných českých hudebních interpretů autorka dojde k hlubšímu porozumění propagace veganství mainstreamovými a alternativními interprety. Výzkumným záměrem je zde nejen vysvětlení role hudebních interpretů v propagaci veganství, ale také nalezení souvislostí mezi působením představitele populární hudby a člena hudební subkultury. K jednotlivým zjištěním autorka dojde převážně formou kvalitativního výzkumu, konkrétně metodou obsahové analýzy jednotlivých oblastí působení, a metodou dotazování. Celkově pak práce přispěje k poznání role populární hudby v propagaci určité filozofie nebo životního stylu.

Autorka v tezi uvádí, že studie bude zpracovávat materiál přibližně od roku 2015 do současnosti, avšak vzhledem k tomu, že analýza se věnuje působení interpretů v průběhu celé jejich kariéry, která sahá do období před rokem 2015, se výzkum od původního časového vymezení odklání. Mírně byly pozměněny také názvy a pořadí jednotlivých kapitol.

TEORETICKÁ ČÁST

Abychom mohli porozumět mechanismům vlivu hudby a hudebních interpretů na společnost, musíme se nejprve věnovat společnosti jako systematickému celku. Cílem teoretické části této práce je přiblížit sociokulturní roli hudby a hudebních subkultur ve společnosti, a to jak z pohledu populární hudby vycházející z populární kultury, tak z pohledu hudební alternativy. Autorka se zaměří na populární kulturu a subkultury ve vztahu ke společnosti obecně, následně pak v souvislosti s hudbou. Druhá část teoretické části pak bude věnována životnímu stylu a jeho souvislosti s hudbou, hudbě jako komunikačnímu prostředku a nástroji propagace životního stylu či ideologie, a nakonec hudební slávě jako prostředku propagace životního stylu, konkrétně veganství. Popularitě veganství jako životního stylu předchází postupné etablování praktik veganství napříč historií, na němž se podílely vlivné osobnosti, subkultury a v návaznosti na jejich požadavky pak také mezinárodní trh i politika. Jakými prostředky veganství jako životní styl propagují známí hudební interpreti?

Proměnlivost populární kultury bude mírně připodobena proměnlivosti populární hudby, při čemž jednotlivé hudební styly se prolínají a způsobují tak společenské míšení také hudebních subkultur s populární hudbou. Proč je hudba nejsilnější složkou umění, vysvětluje filozofie hudby věnující se mimo jiné podstatě hudby a její vlastnosti promluvit k lidem naprosto specifickým způsobem.

1. Sociokulturní role hudby

1.1 Hudba

Sociokulturní prostředí je utvářeno mnohými navzájem propojenými složkami, ať už se jedná o základní společenské systémy (politický, ekonomický apod.) nebo kulturní oblasti formující kulturní identitu jednotlivých společenských celků. Podstatnou součástí každé kultury je umění, a to jak výtvarné, tak múzické. Hudba je ve společnosti téměř nevyhnutelná a na lidskou psychiku působí jiným způsobem než ostatní složky umění. Většina světové populace je součástí nějaké hudební kultury, hudba tedy představuje přirozenou složku lidských životů. Téměř každý jedinec je schopen porozumět filozofickým otázkám, které hudba vyvolává, aniž by musel znát hudební teorii či filozofii hudby. Hudební dílo, na rozdíl od výtvarných či jiných uměleckých

děl, obsahuje několik východisek, která nemohou být identifikována dílem samotným.² Vychází přímo z lidí a z lidských emocí, nikoli pouze ze smyslů. Některé skladby se stávají součástí osobností jedinců již v raném dětství, a to ve formě ukolébavek, dětských písniček či lidových písní. Klíčovou roli má hudba v období dospívání, kdy je častým prostředkem projevů osobnostních změn a jedním z prvků ovlivňujících budoucí vnímání světa.

K jednotlivým hudebním žánrům se pojí hudební subkultury, jimž se autorka bude podrobněji věnovat v kapitole *Hudební subkultury*. Hudba zde představuje prostředek manifestace světonázorů jednotlivých hudebních subkultur. V kontrastu se subkulturami stojí hudební mainstream, který zpravidla zastupuje hodnoty a názory většiny společnosti.

1.2 Hudba v kontextu populární kultury

1.2.1 Populární kultura

Populární kulturu lze uchopit několika různými způsoby. Jednoduše řečeno jsou to nejvýraznější prvky kultury středního (hlavního) proudu, které jsou populární mezi „obyčejnými“ lidmi. Popkultura ve svých definicích často splývá s kulturou masovou, avšak v jistých věcech se odlišují, a právě tyto odlišnosti jsou častým předmětem teoretického zkoumání populární kultury. Hlavní rozdíl mezi kulturou masovou a kulturou populární se vykonturoval v 80. letech 20. století v zemích východního bloku, kde masová kultura sloužila vyloženě k manipulaci s masami, kdežto populární kultura byla považována za jakýsi přežitek západního kapitalistického světa, neboť neměla utužovací, ani jinou užitkovou funkci, nýbrž pouze „bezvýznamně“ bavila, popisovala různé nové pohledy na skutečnosti, prostupovala každodenním životem.³

Teorie populární kultury se vyznačuje nemalým množstvím pojetí a pokusů o jednotnou definici. Teoretickou stránkou popkultury se v druhé polovině 20. století zabývala především britská kulturní studia, konkrétně sociolog Stuart Hall či na něj navazující John Fiske. Jedním ze stěžejních faktorů, který buďto podporuje, nebo zpochybňuje jednotlivá pojetí popkultury, je role publika v chápání významu textu.

² The Philosophy of Music. *Stanford Encyclopedia of Philosophy* [online]. Stanford, 2007 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/entries/music/>

³ James von Geldern a Richard Stites. *Mass Culture in Soviet Russia: Tales, Poems, Songs, Movies, Plays, and Folklore, 1917-1953*. [s.l.]: [s.n.], 1995.

Hall popkulturu popsal jako soubor kulturních informací působících jednosměrně a nesoucích daný význam, který jedinci z podobného sociokulturního prostředí vnímají všichni stejně. Fiske přišel s konceptem aktivního příjemce, tedy tvrzením, že jeden text může být uchopen více různými způsoby, jeho význam sám o sobě tedy není jeho nejpodstatnějším atributem. V sociokulturní zakořeněnosti jedinců spatřoval předpoklad k vyjednávánému opozičnímu čtení, jenž umožňuje tzv. sémiotickou demokracii. Vyvrátil tak Hallovu představu o popkultuře jako komercializované a jednosměrné masové kultuře, která by ze své podstaty byla nekulturní. Onu kulturnost totiž spatřoval právě v sémiotické demokracii. Fiske ve své teorii zastává stanovisko, že kulturu nelze mechanicky prodávat a vnučovat lidem shora, nýbrž že musí vycházet z lidí samotných.⁴

Předpoklad, že recipienti si mohou sami dotvářet konečnou podobu kulturního materiálu, způsobuje jakýsi koloběh – určitá složka kultury je zprvu masově produkována, některými jedinci či společenskými skupinami pak formou alternativního pojetí jejího významu proměněna ve složku popkulturní, která se ovšem může rozšířit natolik, že se začlení zpět do kultury masové. Mnozí teoretici proto hovoří o nízké udržitelnosti a relativní životnosti popkultury. Kvůli těmto vlastnostem popkultury nelze o jejích entitách zcela jednotně diskutovat.

Definici popkultury ve vztahu ke kultuře komplikuje množství způsobů, kterými je možno na tuto problematiku nahlížet. John Storey ve svém díle *Cultural Theory and Popular Culture (Teorie kultury a popkultura)* rozebírá šest způsobů, jak popkulturu ve vztahu ke kultuře definovat. Tyto definice však představují spíše výčet způsobů chápání popkultury v průběhu postupného vývoje termínu, nikoli jeho jednotné vysvětlení. Storey popkulturu definuje primárně jako jednoduchý koncept kvantitativní povahy (kolik lidí má rádo určitý produkt); dále jako zbytkovou kategorii kultury vysoké (popkultura je totiž často označována za formu nízké kultury), kdy masovost a komerčnost převládá nad estetickou či morální stránkou; popkulturu jako pouhou odnož kultury masové v kontrastu s popkulturu jakožto silně autentickou lidovou kulturou, jejíž podstata vychází z jejího vlivu na lokální, lidové celky, které ji zároveň z části tvoří a ovlivňují; popkulturu beroucí v potaz prostor mezi dominantními a

⁴ JANSOVÁ, Iveta. Populární kultura. [online]. 2015 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: <http://medkult.upmedia.cz/Keywords/popularni-kultura/>

dominovanými skupinami (jakýsi odraz sociopolitických vztahů) nebo jako postmoderní splynutí s vyšší kulturou, kdy popkulturní celek levituje na hranici mezi jednotlivými druhy kultur s „velice nejasnou patřičností typickou pro postmodernistické stírání hranic.“⁵

1.2.2 Populární hudba

Stejně jako neexistuje jednotné teoretické pojetí populární kultury, je tomu také u populární hudby. Zpravidla se jedná o produkci orientovanou na „masový a divácký posluchačský úspěch, kdy cílem tvůrců a producentů je tvorba hitů (mimořádně oblíbených písní a nahrávek) a kdy se jedná o stylově žánrovou oblast hlavního proudu.“⁶ V širším slova smyslu pak můžeme hovořit o veškeré moderní hudbě zahrnující také jiné žánry. Populární hudba souvisí s masovou komunikací a průmyslem volného času. Ze sociologického hlediska je „především sociálně-ekonomickým subsystémem založeným na komercializaci kultury, profesionalizaci tvůrců a interpretů, tvorbě hudebních hodnot stimulované studiem nabídky a poptávky a podpořené mohutnou mašinérií masmédií.“⁷ Protipólem k populární hudbě bychom mohli nazvat hudbu alternativní, avšak ta je často natolik popularizována, že se může snadno stát součástí popkultury. Prolínavost hudebního mainstreamu, hudební alternativy a populární hudby lze připodobnit mlhavosti hranic mezi kulturními a popkulturními celky obecně.

1.3 Subkultury

Jedni z prvních odborníků, kteří se výzkumem subkultur zabývali, byli ve 20. letech 20. století američtí sociologové souhrnně nazýváni jako „chicagská škola americké sociologie“. Vzhledem k metodologii výzkumné části této práce je příhodné zmínit, že chicagská škola je jedním z vědeckých uskupení řadících se k první generaci vědců využívajících případovou studii jako výzkumnou metodu.⁸ Američtí sociologové na subkultury nahlíželi v rámci funkcionalistického modelu společnosti jako ekvilibria (rovnovážného stavu). Tento model společnost konstruuje jako funkční celek, v němž

⁵ JANSOVÁ, Iveta. Populární kultura. [online]. 2015 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: <http://medkult.upmedia.cz/Keywords/popularni-kultura/>

⁶ FORET, Miroslav. Pop-music. *Sociologická encyklopedie* [online]. Sociologický ústav AV ČR [cit. 2019-07-26]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Pop-music>

⁷ tamtéž

⁸ MAREŠ, Jiří. *Tvorba případových studií pro výzkumné účely* [online]. 2015 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: [file:///C:/Users/zasko/Downloads/Ped_2015_2_02_Mare%C5%A1_113_142%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/zasko/Downloads/Ped_2015_2_02_Mare%C5%A1_113_142%20(1).pdf) Metodologická studie. Univerzita Karlova.

jednotlivé kultury mají svou funkci, kdy se za přítomnosti jakési vnitřní koherence navzájem doplňují, vyvažují, ale také vyrušují. Společnost se snaží dosáhnout stabilního stavu, který subkultury podle chicagských sociologů narušují, a jsou proto jsou vnímány jako společenské deviace.⁹ Cohan deviantní chování shrnul v teorii delikventní subkultury, podle níž je subkultura „kolektivní reakcí na problémy vznikající ze sociální nerovnosti, kdy společnost není s to jedinci nabídnout uspokojivé řešení jeho situace podmíněné sociálními důvody.“¹⁰

Odlišný teoretický pohled na subkultury přišel s boomem hudebních subkultur v 70. letech 20. století, kdy byly hudební subkultury mládeže (teddy boys, mods, skinheads, punks aj.) předmětem zkoumání britských kulturních teoretiků, tzv. birminghamské školy. Subkultury byly zpravidla tvořeny britskou dělnickou mládeží prosazující neomarxistický přístup ke třídě a moci. Členství v subkulturách znamenalo především projev vzdoru odrážejícího širší třídní boj mezi buržoazií a proletariátem.¹¹ K politizaci subkultur ovšem nedocházelo aktivní snahou o změnu, nýbrž vizuálním stylem a jeho čtením. Znaky tvořící jednotlivé styly sice jasně určovaly příslušnost k hudební subkultuře, zároveň však přispěly ke zkrácenému vnímání subkultur – vyvracely lidskou různorodost v rámci jednotlivých subkultur a škatulkovaly jejich členy.¹²

Nejmladší vlnou studií subkultur, na níž je stavěn současný výzkum, jsou postsubkulturní studia nahlížející na subkultury detailněji a komplexněji než pouze v prosté formě vztahu monolitického systému a rezistentní subkultury. Devadesátá léta přinesla takové množství nových stylů a hnutí, že bylo najednou složité rozlišit, co je vlastně subkulturou a co pouhým trendem. To způsobilo, že subkultury se staly mnohem dynamičtějšími a hůře zachytitelnými. V důsledku vyvracení teorií birminghamské školy a fragmentace společnosti byla ve Vídni roku 2001 sympoziem postsubkulturních studií sestavena teorie, dle níž od devadesátých let „nelze dále

⁹ Hudební subkultury. *Folklor atomového věku: Kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti* [online]. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2011, s. 90-92 [cit. 2019-05-05]. ISBN 978-80-87398-11-1. Dostupné z: https://fhs.cuni.cz/FHS-545-version1-folklor_atomoveho_veku_janecek.pdf

¹⁰ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže* [online]. Grada Publishing, 2010, s. 64 [cit. 2019-07-15]. ISBN 8024729075. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=Nn63IplbYWgC&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

¹¹ tamtéž

¹² Kuřík, Bob, Ondřej Slačálek, Jan Charvát. 2018. „Roviny politizace ve výzkumu hudebních subkultur mládeže.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 54 (5): 781-804, <https://doi.org/10.13060/00380288.2018.54.5.423>

hovořit o tradičních subkulturách, ale spíše o jednotlivých scénách, stylech, klubové kultuře a kmenech“. Pro toto období je typické prolínání jednotlivých subkultur, při čemž jejich členové již nejsou tak vyhranění. Prvky některých známých subkultur se navíc stávají populárními a prostupují společností až do komerčního měřítka.¹³ Jasně definovatelné jsou dnes tedy spíše subkultury, jejichž členy spojuje dostatečné množství stylových znaků a činností potřebné k tomu, aby byli k subkultuře přiřazeni.

Jedním z často zmiňovaných znaků subkultur je skutečnost, že její členy spojují určité společné problémy, které řeší dostatečným počtem interakcí. Již tyto podmínky subkulturu definují. Výsledkem společných ideálů je kolektivní pohled na realitu – rovněž atribut, který utváří prostředí vevnitř subkultury. Přirozeným předpokladem vzniku a fungování subkultur je řešení zmiňovaných problémů. Příkladem může být neetické zacházení se zvířaty – problém, který členové subkultury (např. vegani) řeší tak, že přijmou jisté vzorce chování a vyvolávají konflikt se společností potřebný k tomu, aby problém vyřešili.¹⁴

Se subkulturami úzce souvisí termíny „identita“ nebo „životní styl“ (více v kapitole *Životní styl*). Identitou se rozumí „výslednice dialektiky vztahu jedince a společnosti“ anebo také „předmět určitého způsobu teoretického uvažování v jakékoli společnosti“. Identitu jako pojem lze rozdělit na osobní (jak jedinec vnímá sám sebe) a sociální (jak je vnímán společností).¹⁵ Čím jsou si sociální identita s osobní identitou podobnější, tím stářejší je postavení jedince ve společnosti. Jedinci s podobnou identitou mají tendenci sdružovat se ve společenských uskupeních – subkulturách. Velká část identity je formována v období dospívání, které se vyznačuje osobní nejistotou často ústící ve snahu o napodobování celebrit nebo právě např. členstvím v subkultuře dodávající jedinci jistotu a pocit sounáležitosti. Subkultury mládeže obvykle spojuje nějaká forma revolty, jsou proto častým předmětem teoretických studií subkultur. Termín mládež sice vyznívá jako dospívající, popř. o něco málo starší lidé než dospívající, avšak věkové vymezení se v současnosti pohybuje v různých intervalech s vrchní hranicí až

¹³ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže* [online]. Grada Publishing, 2010, s. 78 [cit. 2019-07-15]. ISBN 8024729075. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=Nn63IplbYWgC&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

¹⁴ tamtéž

¹⁵ tamtéž

32 let. Je to způsobeno tzv. kultem mládí – prodlužováním mládí do věku, ve kterém by ještě v minulém století za mládí považováno nebylo.¹⁶

1.3.1 Subkultury v České republice

Rozvoj subkultur u nás byl značně opožděn bývalým politickým systémem. Komunistickým režimem byly subkultury často násilně potlačovány. „Konflikt s mainstreamovou kulturou byl v souladu s dobovou doktrínou interpretován jako politicky motivovaný. Snahy o disciplinaci „problémové“ mládeže prostupovaly takřka všemi státními a společenskými institucemi.“¹⁷ Z důvodu neoficiálnosti nebylo možno zabývat se subkulturami na badatelské úrovni. Progresivní subkultury západního světa se v Česku postupně etablovaly až po revoluci.

Současné české hudební a jiné subkultury prezentovala v dokumentárním cyklu *Kmeny* v roce 2015 Česká televize. Dílčí části cyklu se věnují současným městským subkulturám – hudebně punks, rapperům, trash metalistům nebo goths, dále pak hipsterům, tattoo nebo straight edge. Lukáš Vincour, český punkový bubeník, jímž se bude částečně zabývat výzkumná část této práce, je členem hned dvou ze zmíněných subkultur – punks a straight edge. V *Kmenech* se prezentuje v epizodě *Punks* v kontrastu s radikálním punkerem Petrem Hoškem.

1.4 Shrnutí poznatků

Populární kultura jistým způsobem zrcadlí různorodost a pružnost společnosti. Reflektuje aktuální společenské fenomény a populární složky kultury středního proudu. Jednou z podmínek proměnlivosti kultury je nepřetržitý konflikt mezi společností a subkulturami potřebný k vyvolání diskuze vedoucí k patřičným společenským reformám. Výsledkem konfliktu může být jeho potlačení, popularizace určité problematiky či právě reforma. Ta nastává tehdy, najde-li se dostatečné množství lidí se společným problémem, kteří různými prostředky vyvinou potřebný nátlak na dominující skupinu. Důležitá je při tom proměnlivost popkulturních celků sloužících

¹⁶ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže* [online]. Grada Publishing, 2010, s. 78 [cit. 2019-07-15]. ISBN 8024729075. Dostupné z:

https://books.google.cz/books?id=Nn63IplbYWgC&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

¹⁷ Hudební subkultury. *Folklor atomového věku: Kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti* [online]. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2011, s. 92 [cit. 2019-05-05]. ISBN 978-80-87398-11-1. Dostupné z: https://fhs.cuni.cz/FHS-545-version1-folklor_atomoveho_veku_janecek.pdf

jako nosiče alternativních přístupů, které se postupnou popularizací normalizují. Hudební celky představují specifický prostředek šíření hodnot a informací, jelikož hudba je téměř nepostradatelnou součástí většiny lidských životů a funguje velmi specifickým způsobem. Hudební vkus jedince do jisté míry vypovídá o jeho pozici ve společnosti či životním stylu. Autoři do hudby promítají své zážitky a emoce, posluchači se s písněmi ztotožňují, jako by byly o nich. Lidé hudbou manifestují své sny a ideály, vyjadřují nesouhlas či kritiku. Hudební žánr je častým pojítkem skupin lidí – hudebních subkultur, které krom hudby zpravidla spojuje jakýsi společný problém nebo způsob života.

2. Hudba a životní filozofie

V následujících kapitolách budou vysvětleny souvislosti hudby se stylem života, konkrétně pak s veganstvím. Teorie bude následně doplněna o příklady využití hudební slávy ke společenskému aktivismu či k propagaci životního stylu nebo filozofie.

2.1 Životní filozofie a životní styl

Aplikujeme-li životní filozofii na konkrétní způsoby chování, stává se „ustáleným systémem činností, vztahů, životních projevů a zvyklostí“ – životním stylem.¹⁸ Životní styl jako sociologický termín lze pojmout z kvalitativního hlediska, tedy pozorováním hodnot, zvyků a přesvědčení typických pro jednotlivé životní styly, nebo z hlediska kvantitativního – v takovém případě hovoříme o termínu „životní způsob“. Jedná se o koncept sociálního statusu, který se používá při výzkumech sociální struktury společnosti, kdy životní způsob je jednou z dimenzí sociálního statusu. Životní styl lze zkoumat také rozdělením na materiální a kulturní aspekt, při čemž materiální aspekt znamená životní úroveň a týká se vybavenosti domácnosti předměty dlouhodobé spotřeby, kulturní aspekt je pak souhrnem kulturních aktivit tvořících kulturní úroveň. Mezi kulturní aktivity se řadí návštěvy divadel, koncertů a výstav; studium odborné literatury; chození do přírody, sport a turistika; četba krásné literatury; návštěvy přátel;

¹⁸ J. Duffková: Životní způsob/styl a jeho variantnost. *PhDr. Jana Duffková, CSc. - katedra sociologie FF UK* [online]. 1.5. 2006 [cit. 2019-07-07]. Dostupné z: http://www.janaduff.estranky.cz/clanky/sociologie-zivotniho-stylu/Duffkova_zivotni_zpusob_styl_variantnost_.html

návštěvy restaurací, kaváren a zábav; rukodělné koníčky a náročnější fyzické práce doma.¹⁹

Od 40. let 20. století se používal také pojem „životní sloh“, který se nejprve objevil ve spojitosti s architekturou měst a budov, dále pak v rámci tzv. užitého umění ve spojitosti s návrhy na předměty denní spotřeby. Architekti postřehli, že nestačí navrhovat jednotlivou stavbu, ale je že nutné navrhovat komplexně celé prostředí, v němž má jednatel, rodina nebo městská pospolitost žít. Karel Honzík termín životní sloh doplnil o nevěcné formy: jednání, vztahy a vědomí. Tyto formy určují život společnosti a povahu jednotlivých životních slohů.²⁰

2.1.1 Životní styl hudebních subkultur

Styl života představuje jednu ze základních rovin politizace subkultur. Tzv. politizace každodenního života byla vysvětlena na proměně britského punku na přelomu 70. a 80. let. Zatímco v 70. letech punk znamenal vzdor skrze provokativní styl, v 80. letech se začal formovat kolem každodenní praxe, principů soběstačnosti a DIY filozofie (udělej to sám). „Namísto vizuálního stylu se základem stala zkušenost punkového života a praxe jako taková, a to ve smyslu životního stylu.“²¹ Roviny politizace ukazují množství způsobů manifestace hodnot subkultur – politizací stylem (britská mládež 60. let), represivní mocí (např. extremizací subkultur či morální panikou) nebo právě politizací každodenního života a dalšími rovinami politizace.

Životní styl současných subkultur výstižně shrnují postsubkulturní studia. Následkem společenské fragmentace způsobené digitální globalizací a jinými faktory jsou současné subkultury propojenější než kdy dřív a mnohem častěji dochází také k interakcím mezi subkulturami, které by se dříve nestřetly. Dalo by se říci, že současné subkultury se srovnávají s postmoderní chaotickou dobou, a to hledáním smyslu života v různých myšlenkových směrech a trendech. Hnutí straight edge vycházející z hardcore punku se kupříkladu snaží o co největší sebezdokonalení (oproštění se od

¹⁹ Předmět sociologie životního způsobu. KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu* [online]. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 11-17 [cit. 2019-05-05]. ISBN 9788024769448.

Dostupné z:

https://books.google.cz/books?id=XmJaAgAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

²⁰ tamtéž

²¹ Kuřík, Bob, Ondřej Slačálek, Jan Charvát. 2018. „Roviny politizace ve výzkumu hudebních subkultur mládeže.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 54 (5): 781-804, <https://doi.org/10.13060/00380288.2018.54.5.423>

neřestí) a zároveň také o celkové zlepšení světa – přijímá tedy takové praktiky, které planetu dělají lepším místem, např. veganství.

2.2 Veganství

Veganství jako životní styl je jedním z nejpoblárnějších fenoménů 21. století.²² Postupně prostupuje různými sférami společnosti, a to zejména následkem zvyšujícího se povědomí o globálních problémech a jejich spojitostech s konzumním chováním západního světa. Veganství dávno nespočívá pouze ve vyřazení všeho živočišného z jídelníčku – moderní forma veganství znamená komplexní životní filozofii založenou na takových vzorcích chování, které jsou co nejšetrnější nejen k ostatním živým tvorům, ale také k životnímu prostředí. Vychází z předpokladu, že civilizovaná společnost 21. století živočišné produkty ke zdravému životu nepotřebuje, naopak jejich redukcí přispívá k lepšímu stavu planety, zvýšení pravděpodobnosti přežití některých ohrožených druhů zvířat či celkovému zdraví populace. Více než typem stravy je veganství ekologickým a pacifistickým hnutím.

Mnozí myslitelé, kteří koncept veganství v minulosti nastiňovali, často vegany vzhledem ke své době sami nebyli, ale tvrdili, že bezmasá strava by byla prospěšnější pro člověka i planetu. Příkladem budiž George Bernard Shaw, který prohlásil, že „zvířata jsou jeho přátelé a své přátele on nejl“.²³ Albert Einstein, který se na sklonku života ze zdravotních důvodů stal vegetariánem, uvedl, že „přechod na vegetariánskou stravu zvýší šance na zachování života na Zemi a rovněž bude prospěšnější pro lidské zdraví“²⁴. K veganství se přiklíněli také Arthur Schopenhauer, Franz Kafka, který byl jeden z pravidelných návštěvníků pravděpodobně první české vegetariánské jídelny ve Varnsdorfu²⁵, Paul McCartney, který se mimo jiné podílel na kampani pro jednu z největších světových veganských organizací *PETA* (People for The Ethical Treatment of Animals)²⁶ a mnoho dalších.

²² Veganství. *Google Trends* [online]. c2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://trends.google.com/trends/explore?date=all&q=%2Fm%2F07_hy

²³ Writings and Quotes on Vegetarianism. *International Vegetarian Union* [online]. [cit. 2019-07-07]. Dostupné z: <https://ivu.org/history/shaw/vegetarianism.html>

²⁴ History of Vegetarianism: Albert Einstein. *International Vegetarian Union* [online]. [cit. 2019-07-07]. Dostupné z: <https://ivu.org/history/northam20a/einstein.html>

²⁵ DOUŠA, Marek. Prof. MUDr. Vladimír Vondráček ve výběžku (a Kafka taky). *Výběžek.eu* [online]. 2012 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: <https://www.vybezek.eu/292-prof-mudr-vladimir-vondracek-ve-vybezku-a-kafka-taky/>

²⁶ Paul McCartney's New Ad for PETA!. *PETA* [online]. 2008 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: <https://www.peta.org/blog/paul-mccartneys-new-ad-peta/>

V současnosti veganství podstatně ovlivňuje mezinárodní ekonomiku i politiku. Vlivní představitelé světových velmocí vybízejí k omezení konzumace masa, např. čínská vláda, která v roce 2016 vydala stravovací doporučení, v nichž vyzývá občany, aby omezili konzumaci masa o 50 %.²⁷ Stanovisko evropského Výboru pro zahraniční věci v oblasti vztahů mezi EU a Čínou „vítá státní pokyny, které čínské občany vybízejí k výraznému snížení spotřeby masa do roku 2030; vybízí Unii a Čínu, aby spojily své síly na cestě k udržitelnějšímu systému zemědělsko-potravinářské produkce a spotřeby, který by zlepšil celosvětové zabezpečení potravinami a bezpečnost a dohledatelnost potravin a podpořil zdravé stravování, zdraví zvířat a jejich dobré životní podmínky.“²⁸ Podobná prohlášení jsou prosazována v dalších stanoviscích EU, např. v usnesení Evropského parlamentu týkající se dlouhodobého snižování emisí skleníkových plynů v souladu s Pařížskou dohodou. Evropský parlament v něm konstatuje, že „celková spotřeba masa a živočišných produktů na obyvatele v EU-28 se od 90. let minulého století snížila a že podpora tohoto pokračujícího trendu v kombinaci s technickými opatřeními ke zmírnění nabídky na straně nabídky by mohla výrazně snížit emise ze zemědělské výroby.“²⁹ V USA se dle výzkumných společností Statista nebo Gallup 3 % Američanů označují za vegany – to je téměř 10 milionů obyvatel.³⁰ Ve Velké Británii to v roce 2018 bylo 7% populace, to je 3,5 milionů obyvatel.³¹

V České republice různá vegetariánská hnutí fungovala již na přelomu 19. a 20. století, v letech 1929–1939 oficiálně působil Československý vegetářský klub, který mimo jiné spoluorganizoval Světový vegetariánský kongres v Kamenickém Šenově.³²

²⁷ China to reduce its meat consumption by 50 %. *Climate Action* [online]. 27.6. 2016 [cit. 2019-07-07]. Dostupné z: http://www.climateaction.org/news/china_to_reduce_its_meat_consumption_by_50

²⁸ NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU, o situaci v oblasti vztahů mezi EU a Čínou (2017/2274(INI)); [online]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0252_CS.html

²⁹ NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU, o strategii pro dlouhodobé snižování emisí skleníkových plynů v EU v souladu s Pařížskou dohodou (2019/2582(RSP)); [online]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-8-2019-0188_CS.html

³⁰ REINHART, Rj. Snapshot: Few Americans Vegetarian or Vegan. *Gallup News: News and Research* [online]. Washington, D.C., 2018 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: https://news.gallup.com/poll/238328/snapshot-few-americans-vegetarian-vegan.aspx?g_source=link_NEWSV9&g_medium=NEWSFEED&g_campaign=item_&g_content=Snapshot%3a%2520Few%2520Americans%2520Vegetarian%2520or%2520Vegan

³¹ Veganism Skyrockets To 7 % Of UK Population, Says New Survey. *Plant Based News* [online]. London, 2018 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: <https://www.plantbasednews.org/post/veganism-skyrockets-to-7-of-uk-population-says-new-survey>

³² ŠTASTNÝ, Jan. Vegetariánská výročí v roce 2004. *Česká vegetariánská společnost* [online]. 2005 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: <http://www.vegspol.cz/view.php?cisloclanku=2005090004>

Politika za druhé světové války však činnost klubu zakazovala, po roce 1948 pak šíření veganství znemožňoval komunistický režim. K největšímu rozmachu veganství v Česku dochází až v horizontu uplynulých desíti let – podle statistiky Google Trends od roku 2010 u nás vzrostla popularita pojmu vegan přibližně o 90 %.³³

2.3 Propagace životního stylu slavnými umělci

Vznik masmédií, a zejména příchod televizní éry s sebou přinesl nový aspekt vnímání světa. Média mají vlastnost tzv. rámování (framingu), tedy zkreslování mediálních sdělení či mediálních postav na základě zobrazení pouze těch skutečností, které produkce upřednostní. Veřejně známé osobnosti (celebrity) jsou proto idealizovány a prezentovány tak, aby se zalíbily co největšímu počtu diváků. Publikum, a zejména adolescenti v nich vidí „role models“ – vzory, které napodobují. Při propagaci životního stylu slavnými umělci napomáhá tzv. efekt zdroje – jeden z faktorů efektivity propagandy dle Thomsona. Označuje situaci, kdy „účinek, jaký bude mít propagace určitého sdělení, je ovlivněn tím, z jakého typu zdroje sdělení přichází“³⁴. Je-li zprostředkovatel propagandy veřejně uznávanou či populární osobou, zvyšuje se šance, že bude vyslyšen.

2.3.1 Sláva jako prostředek společenského aktivismu

Zvážíme-li efektivitu možných způsobů šíření informací potřebných ke společenské změně, logicky bychom za nejvhodnější z nich měli považovat ten, který bude společenskou změnu aktivně prosazovat v praxi, nikoli pouze teoreticky. Projevy aktivismu ze stran radikálních hnutí jsou jakousi samozřejmostí, oproti tomu populární osobnosti stavějící svou slávu na všeobecné líbivosti musí s kontroverzí nakládat opatrně. Aktivismus kritizuje a vyvrací vzorce chování, fakta či zvyky, které většina společnosti vnímá jako pevně zakořeněné, často až dogmatické, je proto obtížné najít správný balanc mezi opatrným podáním informací a takovou formou, která je dostatečně podněcující a motivující k reálným činům.

Mezi známé osobnosti věnujícími se společenskému aktivismu se často řadí herec Leonardo DiCaprio se svou nadací *The Leonardo DiCaprio Foundation* zabývající se

³³ Vegan. *Google Trends* [online]. c2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: <https://trends.google.com/trends/explore?date=all&geo=CZ&q=vegan>

³⁴ Propaganda – představení fenoménu. *Manipulátoři: Na faktech záleží* [online]. 10. 10. 2015 [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/propaganda-predstaveni-fenomenu/>

změnami klimatu a životním prostředím.³⁵ DiCaprio k aktivismu přistupuje diplomaticky – v roce 2014 promluvil na Climate Summitu v Paříži³⁶ nebo v rámci dokumentu „Je s námi konec?“ o problematice změny klimatu diskutoval s Barackem Obamou. Kontroverznějším příkladem společenského aktivismu je irská pop star Bob Geldof, který vzbudil pozdvižení svým prohlášením v roce 2006, kdy při návštěvě Nového Zélandu označil novozélandskou zahraniční charitativní činnost za ostudnou a žalostnou. Geldofova kritika okamžitě zaujala místo v médiích a způsobila nutnost krizové komunikace novozélandské vlády. Geldof využil situace, aby upozornil na svůj charitativní projekt *Make Poverty History*.³⁷

2.4 Propagace veganství slavnými umělci

Pomyslným ambasadorem veganského aktivismu mezi muzikanty by se dal nazvat Steven Patrick Morrissey, který se za práva zvířat stavěl již v 80. letech. Se svou kapelou The Smiths roku 1985 vydal album s názvem *Meat Is Murder*. Kontroverzní nebyly pouze texty písní (např. v písni „Meat Is Murder“ Morrissey zpívá „this beautiful creature must die, a death for no reason and death for no reason is murder“ a celý text se nese v podobném duchu), ale také živá vystoupení kapely – na koncertech byly během písně *Meat Is Murder* promítány krvavé záběry z jatek a velkochovů. Zásadním zviditelňujícím počinem Morrisseyho byl jeho komentář k vražednému útoku v Norsku v roce 2011 – Morrissey na svém koncertě ve Varšavě prohlásil: „We all live in a murderous world, as the events in Norway have shown, with 97 people dead. Though that is nothing compared to what happens in McDonald's and Kentucky Fried shit every day“³⁸. Rozebereme-li takovou formu aktivismu z pohledu politizace hudebních subkultur, postaral se Morrissey o tzv. morální paniku – moment, kdy se subkultura dostává do konfliktu se společností z důvodu morální nepřijatelnosti extrémních postupů některých členů subkultury. Z výzkumného hlediska morální paniku nelze považovat za legitimní sociologicko-kulturní výzkumný nástroj, jelikož

³⁵ *The Leonardo DiCaprio Foundation* [online]. c2019 [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <https://www.leonardodicaprio.org/>

³⁶ UN Climate Summit 2014. *IISD Reporting Services* [online]. New York, 23. 9. 2014 [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <http://enb.iisd.org/climate/cs/2014/>

³⁷ Introduction: What's going on?. *Understanding popular music culture* [online]. 3rd ed. New York: Routledge, 2008, s. 1-2 [cit. 2019-05-06]. ISBN 978-0-415-41905-5.

³⁸ Morrissey likens Norway attacks to McDonald's and KFC. *The Guardian* [online]. 28. 7. 2011 [cit. 2019-07-31]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/music/2011/jul/28/morrissey-norway-attacks-mcdonalds-kfc>

zastiňuje jiné, poklidnější stránky vztahu mezi společností a subkulturou, naopak zdůrazňuje tu nejvyhrocenější, způsobující kontroverzi. Události vyvolávající morální paniku sice nejvýrazněji vystihují konflikt, zároveň však mystifikují subkulturu, škatulkují její členy a hlavním proudem jsou vnímány zpravidla negativně.³⁹ Pozitivnějším, společensky přijatelnějším se může jevit kupříkladu gesto, které Morrissey spojil se svým tour v Kanadě v dubnu 2019, kdy v každém městě, ve kterém vystupoval, podpořil místní organizaci bojující za práva zvířat.⁴⁰ V rámci tour také protestoval proti oděvní značce Canada Goose.⁴¹

Veganství mnohdy souvisí s osobnostní proměnou celebrit; Miley Cyrus náhle oznámila, že se stala vegankou, po velmi kontroverzním období její kariéry v letech 2013-2015. Na svém Instagramu pravidelně sdílela příspěvky týkající se veganství, kritiky lovectví či trhu s kožešinami (tweet v tričku s nápisem „fur is dead“). O veganství otevřeně mluvila také v televizi, např. v populární talkshow Ellen Degeneres, která je také vegankou. V nedávné době se následkem další proměny umělecké image Miley Cyrus veganství z jejího Instagramu téměř vytratilo, avšak stále je součástí její identity. Média si všímají faktorů, jako jsou módní prvky – např. magazín Vogue v červenci 2019 píše o jejím rokenrolovém outfitu v nekožené verzi z koncertu na festivalu v Glastonbury.⁴²

Manželský pár Beyonce a Jay-Z se v únoru 2019 podíleli na kampani Meatless Mondays, kdy vybízeli své fanoušky k vyloučení živočišných produktů z jídelníčku alespoň na jeden den v týdnu. Výroky propagující veganství sice napříč uplynulými lety od manželského páru zazněly hned několikrát, ale sama Beyonce několikrát potvrdila, že se stoprocentně vegansky nestravuje. Paradox vyvolal diskuzi, zda je

³⁹ Kuřík, Bob, Ondřej Slačálek, Jan Charvát. 2018. „Roviny politizace ve výzkumu hudebních subkultur mládeže.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 54 (5): 781-804, <https://doi.org/10.13060/00380288.2018.54.5.423>

⁴⁰ Morrissey says Canadian tour will raise money for animal rights organizations. *Toronto City News* [online]. 19. 2. 2019 [cit. 2019-07-28]. Dostupné z: <https://toronto.citynews.ca/2019/02/19/morrissey-says-canadian-tour-will-raise-money-for-animal-rights-organizations/>

⁴¹ PETA Joins Morrissey on His Canadian Tour to Protest Canada Goose. *PETA* [online]. 29. 4. 2019 [cit. 2019-07-28]. Dostupné z: <https://www.peta.org/blog/morrissey-peta-canada-tour-protest-canada-goose/>

⁴² Miley Cyrus Just Gave the Rock Star Wardrobe a Vegan Twist. *Vogue* [online]. 1. 7. 2019 [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: <https://www.vogue.com/vogueworld/article/miley-cyrus-glastonbury-2019-vegan-rockstar-fashion>

v pořádku, že si Beyonce ve svých výročí protiřečí.⁴³ Podle studie společnosti Mattson pojem „plant-based“ působí psychologicky a marketingově lépe než pojem „vegan.“⁴⁴ Tímto předpokladem se inspirovali tvůrci programu 22 Days Nutrition, jenž Beyonce v oficiálním promo videu podporuje.⁴⁵ Dle filozofie tvůrců projektu veganství není o naprostém extrému, ale o tom, aby rostlinnou stravu každý postupně přijal svým vlastním způsobem, v závislosti na tom, co mu vyhovuje. Cílem poselství je doporučit lidem, aby živočišné produkty značně omezili.

2.5 Shrnutí poznatků

Již víme, že veganství je jedním z nejoblíbenějších a nejrychleji se šířících trendů 21. století. K jeho normalizaci výrazně přispěly vlivné osobnosti i společenská uskupení. Známé osobnosti propagující veganství k tomu využívají různé komunikační kanály, a to především sociální sítě, mediální výstupy, výroky při živých vystoupeních či umělecká díla. Podstatnou roli v propagaci veganství hraje aktivistická činnost aspekt propagace potřebný k reálným změnám. Popsané způsoby propagace veganství prostřednictvím hudební slávy budou v případové studii využity k přiblížení role vybraných hudebních interpretů v propagaci životního stylu.

⁴³ Wait — Beyoncé Is Not Actually a Vegan. *New York Times* [online]. 14. 2. 2019 [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2019/02/14/style/beyonce-vegan.html>

⁴⁴ ‘Plant-based’ plays way better than ‘vegan’ with most consumers, says Mattson. *Food Navigator – USA* [online]. 2018 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://www.foodnavigator-usa.com/Article/2018/04/19/Plant-based-plays-way-better-than-vegan-with-most-consumers-says-Mattson>

⁴⁵ 22 Day Nutrition. *Youtube* [online]. 10. 6. 2015 [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=0GKqil3a7po>

PRAKTICKÁ ČÁST – EXPLORATIVNÍ VÝZKUM

Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Hlavním cílem výzkumu je dojít k hlubšímu porozumění propagace veganství u mainstreamových a alternativních umělců, konkrétně u českých hudebních interpretů, přiblížit roli populární hudby a hudebních subkultur ve společnosti a zjistit, jakými způsoby vybraní hudební interpreti veganství propagují. Výzkum klade následující otázky:

- Jakým způsobem hudební interpreti propagují veganství prostřednictvím hudby?
- Jak se veganství projevuje v identitě hudebních interpretů a v jejich sebe prezentaci?
- Jak se hudební interpreti aktivně podílejí na propagaci veganství? Jakým způsobem se společensky angažují?
- Čím se vyznačuje propagace veganství mainstreamovým interpretem z prostředí české pop music v porovnání s interpretem, který je součástí hudební subkultury?

Metodologie (případová studie)

Případová studie (v angličtině case study) je jedním z výzkumných nástrojů sociálních věd. Používá se tehdy, ptáme-li se na otázky „proč“ a „jak“ existuje určitý sociální jev, při čemž autor má minimální kontrolu nad zkoumanými událostmi a často se zaměřuje na aktuální společenský fenomén.⁴⁶ Koncept případové studie je jednou z tradičních pedagogických praktik, a to díky své podstatě v předkládání uplynulých událostí a zkušeností za účelem chápání přítomnosti a předpovídání budoucích jevů.

Případová studie se vyznačuje svou různorodostí, resp. množstvím způsobů, jak ji lze uchopit. Data mohou být shromažďována jak prostřednictvím výzkumu kvalitativního, tak kvantitativního, první zmíněný však většinou převažuje. Studie se obvykle zaměřuje na jeden nebo na několik málo případů, které zkoumá intenzivně a s využitím různých technik sběru informací. Na základě pozorovaných skutečností pak objevuje nové pohledy na zkoumanou skutečnost. Odpovědi na výzkumné otázky lze získat

⁴⁶ YIN, Robert K. *Case Study Research: Design and Methods* [online]. 2nd ed. Thousand Oaks: Sage Publications, 2003, s. 1 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: <file:///C:/Users/zasko/Downloads/RobertK.Yin.CaseStudyResearch-DesignandMethods.pdf>

použitím nejrůznějších metod sběru dat (přímým pozorováním, obsahovou analýzou, dotazníkovým šetřením, rozhovorem apod.).⁴⁷

Z hlediska výzkumného účelu můžeme rozlišit dva typy případových studií: případové studie sloužící k pedagogickým účelům nebo častěji používané případové studie pro výzkumné účely.⁴⁸ Case study doporučuje využít uplatnění několika výzkumných metod – v případě této práce to bude převážně obsahová analýza, dále pak dotazníkové šetření.

K první generaci případových studií se řadí terénní výzkumy chicagských sociologů (Chicagské školy). Johansson rozlišuje dvě výzkumné tradice, které se vyvíjely souběžně a nezávisle na sobě. První z nich je tradice pozitivistická (průzkumy veřejného mínění, analýzy archivních dat atd.), druhou pak tradice hermeneutická (antropologické výzkumy). V polovině 60. let se tyto dva přístupy začaly postupně sblížovat až prolínat, čímž na poli případových studií nastala tzv. éra smíšeného přístupu. Ten spočívá v kombinaci pozitivistických a hermeneutických výzkumných praktik, a to v rozdílných vzájemných proporcích. V současnosti je smíšený přístup nejběžnějším pojetím případových studií.⁴⁹

Výzkumné metody

1.) Obsahová analýza

Je jednou z metod analýzy dokumentů, kdy se jedná o „rozbor obsahu záznamu určité komunikace, konkrétně pak textu či obrazu.“⁵⁰ Je postavena na objektivním, systematickém a kvantitativním popisu zjevného obsahu, při čemž se zaměřuje na formu či způsob sdělení, odhaluje příčinu sdělení nebo určuje pravděpodobný efekt sdělení. Obsahové jednotky se většinou určí nejprve kvalitativně, načež se vyjadřují

⁴⁷ HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008

⁴⁸ MAREŠ, Jiří. *Tvorba případových studií pro výzkumné účely* [online]. 2015 [cit. 2019-05-05].

Dostupné z:

[http://www2.tf.jcu.cz/~bauman/KPD_NUP_KUP/Vyzkumne_studie/Ped_2015_2_02_Mare%9A_113_142%20\(1\).pdf](http://www2.tf.jcu.cz/~bauman/KPD_NUP_KUP/Vyzkumne_studie/Ped_2015_2_02_Mare%9A_113_142%20(1).pdf). Metodologická studie. Univerzita Karlova.

⁴⁹ tamtéž

[http://www2.tf.jcu.cz/~bauman/KPD_NUP_KUP/Vyzkumne_studie/Ped_2015_2_02_Mare%9A_113_142%20\(1\).pdf](http://www2.tf.jcu.cz/~bauman/KPD_NUP_KUP/Vyzkumne_studie/Ped_2015_2_02_Mare%9A_113_142%20(1).pdf). Metodologická studie. Univerzita Karlova.

⁵⁰ Obsahová analýza. *Katedra antropologie* [online]. Západočeská univerzita v Plzni, 14. 2. 2014 [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: <http://www.antropologie.org/cs/metodologie/obsahova-analyza>

v kvantitativních proporcích. Součástí interpretace výsledků analýzy je také posouzení motivace sdělení a povahy recipienta.⁵¹

Vzhledem k tomu, že cílem obsahové analýzy v tomto výzkumu je zjistit, zda konkrétní oblasti působení interpretů slouží jako prostředky propagace veganství, budou kvantitativní metody sběru dat užity jen zřídka. Pro popis obsahu jednotlivých oblastí bude použita kvalitativní explorativní a komparativní metoda, kdy data plynoucí z analýzy budou vysvětlovány, porovnávány a uváděny do teoretických souvislostí.

Obsahová analýza se zaměří na tyto konkrétní oblasti působení hudebních interpretů: hudební tvorbu, sebeprezentaci a aktivismus. Interpreti při tom budou porovnáváni již v průběhu analýzy, jelikož jejich činnost se v určitých ohledech dosti prolíná.

2.) Dotazníkové šetření

Dotazník je jednou z nejběžnějších technik sběru dat nejčastěji používanou k výzkumu veřejného mínění. Cílem dotazování je získat názory a myšlenkové tendence předem vybraných respondentů na dané otázky, které nějak souvisejí s jejich životní zkušeností. Využívá se, pokud nám ke zobecnění výsledků stačí spíše menší množství respondentů, což mimo jiné zvyšuje návratnost a často také relevantnost získaných dat.⁵²

Dotazníkové šetření (viz Příloha č. 1) v této případové studii sloužilo jako doplňující výzkumná metoda k obsahové analýze Instagramu jednoho z interpretů (Bena Cristovaa). Cílem dotazování bylo přiblížit vztah recipientů ke zkoumaným skutečnostem, a tudíž přesněji popsat instagramovou komunikaci interpreta, která se autorce v některých ohledech jevila jako nejednoznačná. Respondenti byli vybráni náhodně z řad instagramových sledujících Bena Cristovaa. Odpovídalo celkem pět instagramových uživatelů z různého sociokulturního prostředí (viz Tabulka č. 1).

⁵¹ BURIÁNEK, Jirí. Analýza obsahová. *Sociologická encyklopedie* [online]. 2018 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Anal%C3%BDza_obsahov%C3%A1

⁵² VOJTÍŠEK, Petr. *Výzkumné metody* [online]. Praha, 2012 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: http://skoly.praha.eu/files/=84121/Skripta+++V%C3%BDzkumn%C3%A9_metody.pdf. Studijní text. Vyšší odborná škola sociálně právní.

Tabulka č. 1: Základní sociokulturní údaje o respondentech

	Pohlaví	Věk	Bydliště	Vegan
Respondent č. 1	muž	29	Banskobystrický kraj (Sk)	ne
Respondent č. 2	muž	21	Olomoucký kraj	ne
Respondent č. 3	žena	19	Jihomoravský kraj	ano
Respondent č. 4	muž	38	Náchod	ano
Respondent č. 5	muž	45	Bratislava	ne

Zdroj: vlastní zpracování

Autorka se při výběru snažila vyvarovat podobností sledujících (věku, bydliště, typu sdíleného obsahu), aby docílila co největší různorodosti odpovědí. Použity byly jak uzavřené, tak otevřené otázky, po jejichž zodpovězení se již autorka dále nedoptávala.

Metody analýzy dat

1.) Analýza hudební tvorby vybraných interpretů

Pomocí obsahové analýzy autorka dojde ke zjištění, zda hudební tvorba vybraných interpretů představuje nástroj propagace veganství. Krom toho se zaměří na klíčové hodnoty, které hudební tvorba sděluje, následně je případně porovná s veřejnou identitou interpretů. Pro zúžení obsahu bude analyzováno deset nejpopulárnějších písní každého z interpretů, a to podle žebříčků aplikace Spotify. Ta slouží vyložení k poslechu hudby, pro plnohodnotné využití navíc uživatelé musí zakoupit licenci „premium“ spočívající v měsíčním předplatném. Spotify tak lze považovat za platformu, která se svým konceptem a podstatou nejvíce podobá tradičnímu hudebnímu průmyslu fungujícímu na principu obchodu s nahrávkami.

Analyzovány budou následující písně: u Bena Cristovaa skladby *Asio*, *Nemůžu si dovolit*, *Sweet Chilli*, *Padam*, *Těžký váhy*, *Poslední*, *Tělo*, *Aleiaio*, *Naha* a *Smitko*. U *Pipes and Pints* pak skladby *Karma Killer*, *Kensington Club*, *Raise Our Flag*, *The Gael*, *Criticized*, *Dark into the Night*, *Rebel in My Veins*, *A Million Times More*, *Shadow on Your Wall* a *Diamonds and Dreams*.

2.) Analýza sebe prezentace vybraných interpretů

K přiblížení identity vybraných interpretů autorka dojde analýzou jejich sebe prezentace na sociálních sítích v kombinaci s vystupováním na veřejnosti. Na základě vyzorovaných prvků pak nastíní podobu veřejné identity interpretů a posoudí, zda odpovídá identitě hudební. Hlavním cílem je zjistit, zda je sebe prezentace vybraných interpretů nosičem sdělení propagujících veganství, popřípadě jiné složky životního stylu interpretů. Autorka se zaměří primárně na Instagram, dále zakomponuje prvky komunikace na jiných online platformách, případně využije články či rozhovory dohledatelné na internetu.

Pro zúžení obsahu budou analyzovány příspěvky v rámci měsíčního úseku, konkrétně března 2019. Příspěvky zveřejněné v tomto měsíci autorka rozdělí do tří kategorií dle jejich tématu. První kategorií bude životní styl (vyjma veganství), druhou hudba, třetí veganství. V tabulce bude shrnuto, kolik příspěvků každý z interpretů v jednotlivých kategoriích za měsíc březen přidal a jaký byl u nich průměrný počet „líbí se“. Při analýze bude brána v potaz jazyková stránka, povaha sdělení, povaha recipientů i hudební identita interpretů. Část pozornosti bude věnována také instagramovým stories, ovšem ty jsou pouze dočasné, a tedy hůře zachytitelné a dohledatelné, nelze je proto považovat za stálý internetový obsah vhodný k systematické obsahové analýze.

3.) Aktivismus

Třetí oblastí, na kterou se autorka zaměří, je společenská angažovanost vybraných interpretů. Cílem je zhodnotit, v jakém měřítku a jakým způsobem se muzikanti podílejí na společenském aktivismu vedoucím k šíření veganství. Analýza využije příspěvky na sociálních sítích a jiných online platformách, popř. dohledatelné informace o účasti interpretů na aktivistických akcích.

Instagramový obsah bude při analýze aktivismu využit v podobné míře jako při analýze sebe prezentace interpretů, jelikož tyto dvě oblasti spolu úzce souvisí, resp. aktivismus je v podstatě podsložkou sebe prezentace. V tomto výzkumu je aktivismus uchopen zvlášť, neboť je specifikou oblastí potřebnou k uvádění propagované ideologie do praxe.

Etika výzkumu

V obsahové analýze výzkumné části této práce byly použity pouze takové informace, které jasně vyplývají z veřejně přístupného obsahu. Dotazování sledujících Bena Cristovaa na Instagramu proběhlo formou zaslání soukromé zprávy vybraným respondentům, v níž autorka požádala o zodpovězení několika otázek a upozornila, že zasláním odpovědi respondenti vyjadřují svůj souhlas s využitím odpovědí k výzkumným účelům. Zpráva taktéž implikovala možnost vynechání některé z odpovědí, pokud na ni respondent odpovídat nechce. Respondenti byli rovněž částečně seznámeni s tématem a záměrem práce.

Výsledky výzkumu

Představení vybraných hudebních interpretů

Prvním z interpretů je Ben Cristovao (fotografie interpreta v Příloze č. 6) jakožto představitel hudebního mainstreamu. Svou kariéru odstartoval účastí v pěvecké soutěži Česko Slovenská Superstar v roce 2009, ve které skončil sedmý. Ještě předtím se vrcholově věnoval sportu a také tančil. Díky své autentičnosti a vytrvalosti se postupně dostal mezi přední české umělce. Je jedním z nejsledovanějších tuzemských umělců na Instagramu, což mu dává možnost pravidelně promlouvat ke statisícům sledujících. O veganství Ben otevřeně mluví v médiích i na sociálních sítích a ovlivňuje tak podstatné množství fanoušků, potažmo potenciálních veganů.

Druhým interpretem a zástupcem alternativní hudby v této studii je Lukáš Vincour (fotografie v Příloze č. 7). Jedná se o jednu z nejvýraznějších osobností české punkové scény, na které působí již od roku 2001. Od té doby si zahrál s více než dvaceti kapelami, v současnosti vystupuje s Pipes and Pints, jejichž tvorba bude analyzována, sekundárně pak s The Meows. Vincour se proslavil nejen bubenickým talentem, ale také svým životním příběhem – cestou od punku ke svobodě. Je příznivcem životního stylu straight edge, který odmítá jakékoli drogy, přesto se považuje za punkera, což jej dělá výjimečným. Krom členství v kapele se Vincour věnuje mnohým dalším projektům, je aktivistou za práva zvířat a spisovatelem. Na mnohém spolupracuje se svou ženou Míšou Vincurovou. Vzhledem k tomu, že Vincour v některých oblastech svého působení vystupuje jako jednotlivec a v jiných zase jako součást kapelního

kolektivu, se autorka rozhodla na jeho roli v propagaci veganství nahlížet v závislosti na zkoumaných skutečnostech – samostatně, nebo v rámci kapely.

Interpretace dat

Propagace veganství v umělecké tvorbě českých hudebních interpretů

Analýzou desíti nejpopulárnějších písní dle Spotify autorka došla ke zjištění, že přímá propagace veganství se neobjevuje v žádné z nich. Jedinou dohledatelnou skladbou s veganskou tematikou je píseň „Zůstaň ve své kůži“, kterou Lukáš Vincour složil a vyprodukoval mimo kapelní tvorbu v rámci úspěšné kampaně Svobody zvířat prosazující zákaz kožešinových farem na území České republiky. Nahrávku Vincour nazpíval společně s dalšími osobnostmi veganské komunity (se svou ženou Míšou Vincurovou, s Annou Cutychovou alias Zelí Belí a dalšími). V nahrávce zazní „netýrejte zvířata pro zbytečný přepych, máte vlastní kůži, tak nechte jim tu jejich“ nebo „nechceme tu kožešinový farmy, buďme trochu tvárný a dál od špatný karmy.“ Pro poukázání na konkrétní produkty, proti nimž zákaz stojí, pak také „už nepotřebuješ kožich, ani kožený kabát, zůstaň ve své kůži, zvířata máš přece rád.“ Kampaň pod záštitou agentury Leo Burnett měla za úkol zvýšit povědomí o kožešinových farmách a získat co nejvíce podporovatelů zákazu těchto farem, o což se Svoboda zvířat marně pokoušela od roku 1999. Krom písně Lukáše Vincoura byly součástí kampaně také fotografie celebrit (Jany Plodkové, Báry Hrzánové a dalších) se zvířaty, která obvykle bývají oběťmi kožešinového průmyslu. Zákaz kožešinových farem byl Poslaneckou sněmovnou v roce 2018 skutečně prosazen a kampaň získala marketingové ocenění Effie. Nelze s jistotou říct, jaký reálný podíl píseň měla na konečném výsledku, nicméně se jí dostalo značné mediální pozornosti.

Vzhledem k absenci propagace veganství v hudbě byly zanalyzovány hlavní témata písní. Nejvýraznějším z nich je lidská svoboda, a to jak v hudební tvorbě, tak v životě, při čemž každý z interpretů k ní přistupuje jiným způsobem. Ben Cristovao ve svých textech často poukazuje na sílu jedince a její pozitivní využití. V rozhovoru z května 2019, ve kterém Ben hovoří o populárním hitu „Těžký váhy“ motivujícím mladé lidi ke cvičení, přiznává, že s odstupem času pro něj posilování bylo spíše pózou, zároveň si díky času strávenému v komunitě plné mužů konzumujících nadměrné množství

masa uvědomil, že jej chce omezit.⁵³ Pipes and Pints se oproti tomu uchopením fenoménu svobody příznačně řadí do kolektivisticky smýšlející punkové subkultury, kdy hlavními sdílenými myšlenkami jsou svobodný názor, jednota pro dobrou věc a kritika stádovosti (např. v písních Raise Our Flag, Pipes and Pints či Criticized). Fenomén svobody autorka zmiňuje v souvislosti se svobodou jako základem veganské filozofie.

Veganství jako identita českých hudebních interpretů

Oba vybraní interpreti se veřejně prezentují jako vegani. Lukáš Vincour se stravuje vegetariánsky již sedmnáct let, vegansky pět let. Primárními online platformami, na nichž se Vincour prezentuje, jsou Instagram a blog www.vincourovi.com. Ten provozuje společně se svou ženou Míšou, se kterou se podílí také na mnohých projektech. Jedním z nich je sdružení Zvířata nejíme, které si klade za cíl bojovat za práva zvířat. Na webu je mu určena speciální rubrika, která bude blíže rozebrána v analýze aktivismu. Z webu se rovněž dozvídáme o spisovatelské činnosti Vincourových – společně napsali a v roce 2017 vydali dětskou pohádkovou knihu Tenkrát svět, která vypráví o imaginárním kouzelném světě, ve kterém lidé neubližují zvířatům.

Pro pochopení souvislostí veganské filozofie s punkovou hudbou je podstatnější Vincourovo starší spisovatelské dílo – autobiografická kniha *Cesta od punku ke svobodě*, v níž Vincour popisuje svůj osobní příběh podstatně formující jeho identitu. Jakožto jedna z nejvýraznějších osobností punkové komunity se Vincour od většiny známých českých punkerů liší svým přístupem k punku – uvádí, že punk pro něj znamená absolutní svobodu, a to jak na osobní úrovni, tak ve vztahu k ostatním živým bytostem.⁵⁴ Absolutní svoboda souvisí se snahou být co nejlepším člověkem. Podobnou filozofií se řídí hnutí straight edge, jehož je Vincour příslušníkem.

⁵³ Ben Cristovao: Rasismus na Facebooku bych nezakazoval. Na svého nepřítele rád vidím. *Aktuálně.cz* [online]. 12. 5. 2019 [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/ben-cristovao-rasismus-na-facebooku-bych-nezakazoval-na-sveh/r~f8cff38a6d9711e98aa4ac1f6b220ee8/>

⁵⁴ Punk. *Kmeny.tv* [online]. Česká televize, 4. 3. 2015 [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: <https://kmeny.tv/punk/>

V rozhovoru pro magazín iReport Vincour uvádí, že „život je hra, kterou hraje, jak nejlépe dovede.“⁵⁵

V knize *Cesta od punku ke svobodě* se Vincour mimo jiné věnuje paradoxům mezi punkem a hnutím straight edge; vysvětluje, jak se postupně oprostil od nepsaných pravidel punkové subkultury a jak se srovnával s reakcemi punkové komunity na tuto proměnu. V dokumentárním cyklu *Kmeny* k tématu říká: „Někteří se zaměřují na pití a na drogy, já hledám extrém v tom druhém a pro mě je to super cesta.“

Vincourovu mediální identitu z velké části utváří jeho Instagram. V popisku profilu sám sebe definuje prvně jako „vegan activist“ s odkazem na instagramový profil *Zvířata nejíme*, dále jako „drummer“ s odkazy na profily kapel, se kterými momentálně vystupuje, nakonec jako „writer“ s odkazy na vydané knihy. Již z popisku profilu sledující zjistí, že Vincourova osobnost se skládá ze dvou alternativních postojů – dnes ještě stále poměrně kontroverzního veganství a punkového životního stylu.

Z kvantitativní obsahové analýzy instagramových příspěvků (viz Tabulka č. 2) vyplývá, že nejpoblárnější jsou Vincourovy příspěvky týkající se veganství, kterých také přidává nejvíce. Obsahově se jedná nejčastěji o příspěvky týkající se veganského aktivismu, kterým se bude blíže věnovat obsahová analýza aktivismu. Dále jsou to spolupráce s veganskými značkami, např s Balíčkem zdraví nebo s kosmetikou Lush. V jediném hudebním příspěvku za celý měsíc se mezi hashtagy rovněž objevuje #vegan, jelikož se jedná o narozeninové přání jednomu z kapelních členů, který se k veganství také přiklání.⁵⁶

Údaje v tabulce příznačně reflektují hudebně-kulturní identitu interpretů – Ben Cristovao jakožto představitel populární hudby má mnohem větší dosah než alternativní Lukáš Vincour. Co se příspěvků s veganskou tematikou týče, je Vincour aktivnější a díky intenzivní povaze punkové subkultury tak může na sledující mít

⁵⁵ Lukáš Vincour (Pipes and Pints) interview: Život je hra, kterou hraji, jak nejlépe dovedu. *iReport* [online]. Impression Media, 22. 6. 2017 [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: <https://www.ireport.cz/clanky/rozhovory/lukas-vincour-pipes-and-pints-interview-zivot-je-hra-kerou-hraji-jak-nejlepe-dovedu>

⁵⁶ *Lukáš Vincour* [online]. [cit. 2019-07-25]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/lukasvincour/?hl=cs>

stejný, ne-li větší dopad než Ben Cristovao, který sice veganství také sdílí, ale méně frekventovaně a v menší míře.

Tabulka č. 2: Průměrný počet „Líbí se“ na instagramových příspěvcích v daných kategoriích za měsíc březen 2019

	Ben Cristovao	Lukáš Vincour
Příspěvky o veganství	15 395 (6)	709 (13)
Příspěvky o lifestylu	17 396 (18)	606 (5)
Příspěvky o hudbě	13 193 (8)	324 (1)

Zdroj: vlastní zpracování; pozn.: číslo v závorce značí počet příspěvků v jednotlivých kategoriích

Nyní rozebereme obsah profilu Bena Cristovaa. Nejčtenějšími a nejpopulárnějšími jsou na něm komerční příspěvky týkající se spolupráce se značkami – často se jedná o posty spojené s módou (spolupráci se značkami Puma nebo Guess či fotky z módních eventů typu Mercedes-Benz Prague Fashion Week⁵⁷). Propagace veganství jako součást sebe prezentace Bena na Instagramu spočívá primárně ve sdílení fotografií veganských jídel – v popisku je většinou napsáno, o jaké jídlo se jedná a z jakého je podniku (př. #portobelloburger at My Raw Cafe was epic⁵⁸). V některých příspěvcích se více rozepíše: „Mám radost, že touha po jídle, co neublíží, roste, a moc rád vždycky podpořím.“⁵⁹ Vše je obvykle doplněno o hashtagy #vegan či #plantbased. Podobné ukázky toho, jak se Ben stravuje, sdílí také na svých stories (viz Příloha č. 2).

Pomocí dotazníkového šetření bylo zjištěno, že sledující Bena jsou si jeho veganství vědomi, ačkoli není primární složkou jeho komunikace na Instagramu. Všichni z dotazovaných věděli, že Ben je veganem, a tři z nich dokonce vyzdvihli pozitivní přínos Benova instagramového obsahu spojeného s veganstvím, konkrétně medializaci veganských podniků napříč Českou republikou, v případě stávajících veganů pak motivaci ve veganství pokračovat. Z odpovědí dále víme, že žádný z respondentů, pokud je vegan, se sice veganem nestal v důsledku Benovy propagace veganství, ale

⁵⁷ Ben Cristovao [online]. [cit. 2019-07-25]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/bennycristo/>

⁵⁸ tamtéž

⁵⁹ tamtéž

všechny respondenty Benova propagace veganství pozitivně ovlivňuje a motivuje k uvědomělejšímu chování.

Angažovanost a společenská odpovědnost českých hudebních interpretů praktikujících veganství

Co se aktivistické činnosti vybraných interpretů týče, v míře i četnosti jednoznačně dominuje Lukáš Vincour. Vincour se pravidelně účastní aktivistických akcí ve formě pochodů za práva zvířat, protestů a manifestací. Některé z nich sám organizuje či spoluorganizuje jako autor projektu Zvířata nejíme, významného sdružení v rámci české veganské komunity. Krom pořádání aktivistických akcí Vincouroví podávají informace, jak se aktivismu věnovat, a to mimo jiné v rámci speciální rubriky na webu vincourovi.com. Součástí je návod, jak šířit osvětu, kalendář plánovaných akcí či seznam veganských značek, které Vincouroví podporují a doporučují.

Značnou část aktivistické činnosti Vincour sdílí na svém Instagramu – je to nejčastější téma jeho příspěvků. U jednotlivých příspěvků se liší míra kontroverze – v některých Vincour pouze informuje o veganských alternativách nebo popisuje svůj vztah ke zvířatům, většinou však převažuje aktivní snaha o vyvolání konfliktu potřebného ke společenské změně. Příkladem budiž fotografie Míši Vincourové s prasečí maskou a transparentem „Co kdyby to byli psi? #nedělejozdíly“ z protestu (tzv. tiché uličky) na masopustu ve Ctěnicích. Vincour k akci řekl: „Přijde mi zvrhlé a nevhodné oslavovat smrt někoho kdo chtěl žít a společně s dětmi obdivovat jeho mrtvolu a těšit se na konzumaci tohoto zvířete. Připadal jsem si minimálně jako ve středověku, v době, která měla být už dávno za námi.“⁶⁰ Dalším typem protestu je tzv. kostka pravdy, kdy účastníci v maskách Anonymous stojí v kruhu zády k sobě a kolemjdoucím z notebooků pouštějí videa s alarmujícími záběry z velkochovů.⁶¹ Mezi příspěvky se objevují také fotografie z českých chovů zobrazující špatné podmínky zvířat. U jedné z nich Vincour uvádí: „Je opravdu těžké uvěřit tomu, že tohle peklo je u nás a že vejce s označením č. 2 pochází z takových podmínek. Lidé si za žádnou cenu nechtějí připustit, že jsou součástí tohoto byznysu.“⁶² Slepici zachráněnou z velkochovu

⁶⁰ Lukáš Vincour [online]. [cit. 2019-07-25]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/lukasvincour/?hl=cs>

⁶¹ tamtéž

⁶² tamtéž

Vincouroví chovají jako domácího mazlíčka. Na Instagramu sdílí její fotografie, u nichž zdůrazňují, že slepice je velmi přátelské zvíře a může být stejně plnohodnotným přítelem jako třeba pes, čímž dávají najevo, že všechna zvířata jsou si rovna a neměly by se mezi nimi dělat rozdíly.⁶³

Vincour se snaží také poukazovat na veganství v širším slova smyslu než na osobní úrovni, resp. na důležitost aktivního šíření veganské osvěty. V příspěvku reflektujícím Vincourovu přednášku na téma „Vegan pro zvířata, pro planetu, pro lidi“ zmiňuje, že mluvením před lidmi vykročil ze své komfortní zóny a že pro zvířata a šíření veganství bychom se měli překonávat.⁶⁴

Vincouroví rovněž prodávají produkty s aktivistickou tematikou, a tudíž aktivismus částečně spojují s byznysem. Konkrétně se jedná o prodej merchandisingového zboží pod značkou *Zvířata nejíme* a dále také prodej již zmiňované pohádkové knihy *Tenkrát svět*.

Aktivismus Bena Cristovaa se vyznačuje spíše pasivní, informativní formou. Kontroverze se v hlavním feedu téměř neobjevuje (v analyzovaných příspěvcích, tj. v příspěvcích za měsíc březen se neobjevila žádná), obsah instagramových stories z důvodu pomíjivosti a složité dohledatelnosti nelze přesně zhodnotit. Ve výběru trvale připnutých instagramových stories lze zpětně zhlédnout záznamy z Benovy návštěvy Farmy naděje (viz Příloha č. 3), domova pro zvířata zachráněná z velkochovů. Nachází se tam také rubrika „Animals“, autorka se tedy rozhodla provést obsahovou analýzu alespoň této rubriky. Jsou v ní archivovány některé z instagramových stories zrovnoprávňujících zvířata, většinou jde o porovnání psů s prasaty, např.: „Jestli myslíš, že tohle selátko nemá právo na alespoň trochu světla a na normální život, jsi psychopat“ nebo „Štěně bys taky nežral“ (oboje v Příloze č. 4). Ben dále zdůrazňuje, že živočišné produkty ke zdravému životu nepotřebuje a že mu ani nechybí. Zajímavá je vlastní narážka na Benovu barvu pleti, kdy k videu s hrajícím si prasetem napsal, že je směšné, že kvůli odlišnému vzhledu je někomu odepřeno právo na život, k čemuž dodal „story of my life“. Cristovao si je vědom toho, že podobným obsahem by mohl odradit některé své příznivce – v jedné ze stories, kde kritizuje řeznictví, uvádí

⁶³ Lukáš Vincour [online]. [cit. 2019-07-25]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/lukasvincour/?hl=cs>

⁶⁴ tamtéž

hashtagy #zasemitoce a #unfollow. Obsah příspěvků by sice pro některé fanoušky pohoršující být mohl, zároveň je podán v přátelském duchu a se snahou přinutit k zamyšlení.

Shrnutí analýzy komunikace interpretů na internetu

Ve všech analyzovaných oblastech se propagaci veganství hojněji věnuje Lukáš Vincour, porovnáme-li však jeho dosah s dosahem Bena Cristovaa, informace o veganství se ve výsledku u obou interpretů dostanou k podobnému množství recipientů.

Zatímco téměř všechna komunikace Cristovaa je zahrnuta do obsahu jednoho instagramového profilu, Vincourova je pomyslně rozdělena na kapelní a osobní, při čemž první jmenované je určen instagramový profil Pipes and Pints, druhá, osobní linka komunikace je pak dále rozštěpena na Instagram a blog. I přes různost způsobů a rozdílnou míru šíření veganství oba interpreti komunikují podobná témata, často propagují stejné značky nebo na sebe dokonce navzájem odkazují.

Diskuze

Česká hudební scéna se vyznačuje zajímavou diverzitou. Je to pravděpodobně její malá velikost, díky níž se za různých okolností střetávají členové různých hudebních komunit. Při obsahové analýze sociálních sítí si autorka povšimla hned několika takových interakcí vybraných interpretů – na Instagramu se několikrát objevila jejich společná fotka či jiná interakce (Lukáš Vincour chválil Bena Cristovaa za podíl na zařazení veganského sendviče do sortimentu benzinek OMW) – ukázka obou interakcí v Příloze č. 5. Hudebně se sice řadí do zcela odlišných komunit, ale nalezením společného tématu – veganství – zvyšují počet společenských interakcí mezi příznivci dvou hudebních světů.

Hudební tvorba vybraných interpretů se nijak zvlášť neodklání od obecných vzorců fungování hudebního mainstreamu a hudební alternativy, v případě této studie punku. Tvorba Bena Cristovaa se vyznačuje typickými produkty pop music⁶⁵ – oblíbenými hity s chytlavou melodií a komerčním rázem – zároveň je velmi autentická, a to díky autorově progresivnosti a specifickému stylu. Ačkoli se Ben v jiných oblastech svého

⁶⁵ FORET, Miroslav. Pop-music. *Sociologická encyklopedie* [online]. Sociologický ústav AV ČR [cit. 2019-07-26]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Pop-music>

působení prezentuje jako vegan, hudební texty jako prostředek propagace veganství nevyužívá.

Hudební tvorbu Bena Cristovaa na začátku jeho kariéry lze považovat spíše za mainstreamovou, ve smyslu tvořenou primárně za komerčními účely. Postupná stabilizace hudební i osobní identity a pozice na českém trhu mu umožnila větší volnost v tvorbě i veřejném vystupování – častěji si dovolí kontroverzi, staví se proti nešvarům showbizny. Cristovao se mění z populárního umělce v základním slova smyslu na populárně-lidového umělce, který reflektuje společenský konflikt a odklání se od přílišné komercializace své tvorby. Tuto proměnu Bena jako populárního umělce autorka připodobňuje proměnlivosti populární kultury, jak byla popsána v teoretické části.

Hudební identita Lukáše Vincoura je převážně skryta za tvorbou kapely. Ta se vyznačuje typickými punkovými tématy, jako jsou svoboda, jednota, rovnost, přátelství a tak podobně.⁶⁶ Veganství se tvorba kapely nevěnuje, avšak Vincour mimo kapelu hudbu využil jako prostředek šíření veganství, když se podílel na úspěšné kampani vedoucí k zákazu kožešinových farem. Vzhledem k tomu, že součástí kampaně byly také fotografie se známými českými celebritami, je možné, že píseň zpívaná veganskou komunitou neměla hlavní podíl na celkovém úspěchu kampaně, avšak minimálně šetrně a hravě upozornila veřejnost na problematiku kožešinových farem.

Primárním nástrojem komunikace hudebních interpretů s fanoušky a veřejností jsou sociální sítě, zejména Instagram. Interpreti na něm odkazují na svou hudební tvorbu, informují o hudebních vystoupeních a často také sdílí záležitosti ze soukromého života. Instagram slavných by se dal nazvat osobní nástěnkou, která formuje veřejnou identitu interpreta tak, jak si ji sám nastaví. Identita jedince má mnoho složek – můžeme ji rozdělit na identitu osobní (jak jedinci vnímají sami sebe, resp. jak jsou si vědomi své totožnosti „založené na prožívání vlastní komunity“ a zahrnující také „hodnoty, kterým jedinec věří a na nichž zakládá smysl svého života“) a identitu veřejnou (jak je vnímán okolím).⁶⁷ Veřejná identita jedné osoby se může různit podle sociokulturního postavení

⁶⁶ LOJDOVÁ, Kateřina. Hodnoty v prostředí punkové subkultury. *Studia paedagogica*, [S.l.], v. 16, n. 2, p. 131-157, led. 2012. ISSN 2336-4521. Dostupné z:

<https://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-paedagogica/article/view/235>

⁶⁷ LINHART, Jiří, VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*, A-O. Praha: Karolinum, 1996, 747 s.

recipienta a také podle informací, které má pozorovatel k dispozici. Mnohé informace na sociálních sítích jsou následkem framingu značně zkresleny.

Ben Cristovao se veřejně prezentuje ve všech případech jako samostatný autor, Instagram nevyjímaje. Na svém profilu kombinuje všechny složky své identity, a to jak profesionální, tak soukromé. Ačkoli se stejně jako v hudbě místy pustí do společenské debaty, stále ke svému Instagramu přistupuje spíše jako k marketingovému nástroji sloužícímu k propagaci umělecké identity.

Vincourovu identitu lze pomyslně rozdělit na dvě hlavní části: Lukáš Vincour jako bubeník, člen kapely Pipes and Pints, a Lukáš Vincour jako aktivista za práva zvířat, příznivec hnutí straight edge, vegan a spisovatel. Hudební identitu uzpůsobuje image kapely a příliš na ni neupozorňuje, kdežto v druhém zmíněném případě se prezentuje jako svébytná osobnost významně působící také mimo kapelu. Vincour má díky tomuto rozdělení možnost nechat prezentaci hudební tvorby na kapelním Instagramu a svůj osobní věnovat spíše nehudbním činnostem.

Povaha veřejné identity interpretů souhlasí s teorií fungování populárních umělců v kontrastu s alternativními (zde punkery) - zatímco pop stars se do jisté míry musí řídit pravidly středního proudu, členové hudební subkultury mají mnohem větší volnost. Oba interpreti se na Instagramu prezentují jako vegani – mají tak uvedeno v popisku profilu, v různé míře veganství propagují a prezentují v příspěvcích i na stories. Ačkoli Cristovao na svém Instagramu obsah s veganskou tematikou sdílí méně často než Vincour, nemá tato skutečnost vliv na povědomí sledujících o jeho veganství. Všichni dotazovaní respondenti z řad sledujících Bena na Instagramu věděli, že je vegan, někteří z nich dokonce vyzdvihli jeho přínos veganské komunitě. Jeden z respondentů si dokonce povšiml, že označováním veganských značek, podniků a institucí ve svých příspěvcích Cristovao veganství dobrovolně dělá reklamou.

Autorka se domnívá, že Cristovao si je vědom marketingového aspektu svého instagramového profilu – přidané fotky tvoří jakousi nástěnku jeho působení a kombinují mnohá témata. Místy přidá fotografie jídel, čímž nenuceně ukazuje, jak pestrá a dostupná může veganská strava být. Lukáš Vincour svůj profil vnímá primárně jako platformu sloužící k veganskému aktivismu, kterého se týká téměř každý jeho příspěvek. Aktivismus považuje za své povolání a poslání, a více se tedy věnuje obsahu

sloužícímu primárně k tomuto účelu. Oba interpreti se svým vlivem bezpochyby významně podílejí na šíření veganství.

Jak již bylo řečeno, Vincourův instagramový profil slouží především ke sdílení příspěvků propagujících veganství, ať už se jedná o report aktivistické činnosti, nebo příspěvky s informativním či komerčním obsahem. Aktivismus Vincour částečně považuje za součást své identity, poslání a smysl života – plyne tak z jeho sebeidentifikace na instagramovém profilu a na blogu i v rozhovorech s médii. Se svým sdružením Zvířata nejíme organizuje aktivistické i jiné veganské akce, vše navíc podporuje prodejem produktů s veganskou tematikou. To vše jde ruku v ruce s jeho hudební identitou straight edge punkera.

Cristovao se přímému aktivismu příliš nevěnuje, avšak občasné sdílení stories s kontroverzní tematikou můžeme považovat za dostačující, vezmeme-li v potaz dosah jeho profilu a vliv, jaký na své fanoušky má. Už jen svou účastí na veganských eventech, kterou také vždy reportuje na instagramových stories, nebo výroky v rozhovorech vysvětlující fungování živočišného průmyslu lze do formy aktivismu počítat. Benova pokora a vstřícnost obecně se promítá také na tom, že svými výroky o veganství záměrně neprovokuje veřejnost, spíše informuje o důvodech, proč se rozhodl být veganem, a nutí své sledující zamyslet se nad věcmi, které by je jinak nenapadly.

Autorka si při výzkumu povšimla, že hlavní společnou linií projevující se ve všech zkoumaných oblastech působení obou interpretů je svoboda, na kterou mají právo všichni lidé a dle veganské filozofie také zvířata – pro Cristovaa znamená odvahu postavit se proti nešvarům českého showbyznysu a stále být součástí české populární hudby, u Vincoura ji vidíme v zachování identity punkera, který věci dělá po svém.

Vincour je typickým příslušníkem punkové subkultury – ačkoli se životním stylem straight edge staví proti jedné z častých činností punkerů (konzumaci alkoholu a drog), vyznačuje se jeho osobnost punkovým duchem.⁶⁸ Propaguje tvořivost a hledání vlastní cesty (DIY), staví se proti násilí. Kriticky reflektuje společnost a za každých okolností prosazuje právo každého jedince zvolit si vlastní svobodnou cestu, i když to znamená

⁶⁸ LOJDOVÁ, Kateřina. Hodnoty v prostředí punkové subkultury. *Studia paedagogica*, [S.l.], v. 16, n. 2, p. 131-157, led. 2012. ISSN 2336-4521. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-paedagogica/article/view/235>

postavit se proti většině. Stejná poslání obsahuje také hudba Vincourovy kapely Pipes and Pints a přenáší tak na posluchače hodnoty tvořící základ veganské filozofie.

U Bena si povšimněme především jeho osobností proměny od účasti v Superstar do současnosti, kdy podobným způsobem, jako se Vincour oprostil od pravidel punkové subkultury, Cristovao upustil od striktního dodržování pravidel hudebního mainstreamu – ve své tvorbě i životním stylu začal experimentovat, zkoušet progresivní věci a obeznamenovat své fanoušky s tím, že lišit se od ostatních je v pořádku. Přestože veganství nezmiňuje přímo v textech písní, efektivně využívá svou hudební slávu jako prostředek šíření veganské filozofie i dobra obecně.

Závěr

Cílem této práce bylo přiblížit roli hudebních interpretů v propagaci životního stylu nebo filozofie, konkrétně veganství. Téma vycházelo z předpokladu, že propagace veganství mainstreamovým interpretem se bude značně lišit od propagace alternativním umělcem. Během psaní práce autorka došla k uvědomění, že mainstreamoví interpreti si mnohdy dovolí stejnou kontroverzi jako alternativní hudební subkultury.

Část rešerše byla věnována populární kultuře, její nedefinovatelnosti, proměnlivosti a prolínivosti jednotlivých popkulturních celků. Hlubší pochopení termínu „popkultura“ zde bylo základem pro vnímání role hudby v popkulturním kontextu. Autorka došla ke zjištění, že hudební celky se proměňují a různí stejně jako články popkultury, při čemž slovo „populární“ může mít mnoho různých podob. Primárně si pod pojmem představíme masovou produkci komerčního rázu, avšak v širším kontextu se může jednat o hudbu, která jednoduše reflektuje jakýkoli fenomén prostupující společností – např. veganství.

Rozebrány byly různé formy propagace veganství, potažmo společenského aktivismu. Tyto formy byly teoreticky vysvětleny a v praxi pak aplikovány na působení vybraných českých hudebních interpretů. Pomocí obsahové analýzy bylo zjištěno, že Lukáš Vincour ani Ben Cristovao až na jednu výjimku nezačleňují veganství do hudební tvorby. Naopak primárním prostředkem, který oba interpreti k propagaci veganství využívají, je Instagram. Při prvním pohledu na Instagramy vybraných interpretů autorka zprvu nabyla dojmu, že Lukáš Vincour se na šíření veganství podílí více než Ben Cristovao, avšak výzkum ukázal, že je nutno brát v potaz poměr mezi dosahem profilů obou interpretů, dopadem na sledující či sociokulturními prostředními, z nichž sledující pocházejí. Vincour má sice velký dopad na komunitu svých sledujících z řad punkové subkultury, ale jeho komunikace tolik neprostupuje českou společností. Ben Cristovao s nadprůměrným dosahem na Instagramu a svou pozicí populárního zpěváka tak ve výsledku veganství šíří mnohem komplexněji a napříč více společenskými vrstvami, než je tomu u Lukáše Vincoura, ačkoli aktivismu se věnuje méně.

Posouzením role interpretů v propagaci veganství jako velmi relativní proměnnou se vracíme k relativitě kulturních entit vypovídající o propojenosti dnešní doby. Oba interpreti mají na šíření veganství bezpochyby značný podíl a používají při tom

podobné komunikační prostředky. Rozdíl mezi komunikací mainstreamového a alternativního interpreta nelze jednoznačně určit, jelikož v mnohém se shodují, avšak hlavní záměr práce, tedy hlubší pochopení role hudebních interpretů v roli propagace veganství, byl naplněn.

Summary

The aim of this bachelor thesis was to come to a better understanding of the role of musicians in propagation of a lifestyle or philosophy (veganism). The topic was based on the assumption that propagation of veganism by a mainstream musician would be significantly different (less controversial) from propagation by an alternative musician. While working of this theses the author realized that mainstream musicians often get as controversial as the alternative ones.

A part of the research was dedicated to popular culture and its indefinability, variability and relativity of its components. A deeper understanding of the term 'popular culture' helped the author with explaining the role of music in popcultural context. The author came to a finding that music subjects may be similarly relative as popculture subjects as well as the term 'popular'. Primarily popculture is perceived as a mass production with a commercial character, but in a wider context it can also include cultural subjects that simply reflect any current social phenomenon, for example veganism.

The case study focused on three areas of impact of two czech musicians. The forms of propagation were explained theoretically and then applied on the activity of the czech musicians. The content analysis showed that both analysed musicians, with one exception, don't incorporate veganism in their music. Social networks, primarily Instagram, were proven to be the main means of propagation of veganism used by the musicians. When first looking at the Instagram profiles of the musicians one may assume that Lukáš Vincour is more involved in propagation of veganism than Ben Cristovao, however, the research made the author consider the proportion between the reach of Cristovao's Instagram communication compared to Lukáš Vincour's reach, as well as the value of their impact on the followers or sociocultural origin of the followers. Lukáš Vincour may have a significant impact within punk subculture, but his communication isn't as complex as Cristovao's. With an above-average reach and a

position of a pop star Cristovao has an impact on a wider range of society than Lukáš Vincour, although Vincour promotes vegan lifestyle on a bigger scale.

Both musicians undoubtedly contribute to spreading veganism using similar means of communication. Considering the relativity of the impact of the czech musicians we're returning to the relativity of popcultural subjects in general, which makes it hard to tell the exact difference between communication of a mainstream musician compared to an alternative one. However, the main intention of this theses, which had been coming to a better understanding of the role of musicians in propagation of veganism, was fulfilled.

Použitá literatura

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008

Hudební subkultury. *Folklor atomového věku: Kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2011 [cit. 2019-05-05]. ISBN 978-80-87398-11-1.

Introduction: What's going on?. *Understanding popular music culture*. 3rd ed. New York: Routledge, 2008 [cit. 2019-05-06]. ISBN 978-0-415-41905-5.

James von Geldern a Richard Stites. *Mass Culture in Soviet Russia: Tales, Poems, Songs, Movies, Plays, and Folklore, 1917-1953*. [s.l.]: [s.n.], 1995.

LINHART, Jiří, VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník, A-O*. Praha: Karolinum, 1996, 747 s.

LOJDOVÁ, Kateřina. Hodnoty v prostředí punkové subkultury. *Studia paedagogica*, [S.l.], v. 16, n. 2, p. 131-157, led. 2012. ISSN 2336-4521.

Předmět sociologie životního způsobu. KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada Publishing, 2010 [cit. 2019-05-05]. ISBN 9788024769448.

SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže*. Grada Publishing, 2010 [cit. 2019-07-15]. ISBN 8024729075.

Elektronické zdroje

Ben Cristovao [online]. [cit. 2019-07-25]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/bennycristo/>

Ben Cristovao: Rasismus na Facebooku bych nezakazoval. Na svého nepřítele rád vidím. *Aktuálně.cz* [online]. 12. 5. 2019 [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/ben-cristovao-rasismus-na-facebooku-bych-nezakazoval-na-sveh/r~f8cff38a6d9711e98aa4ac1f6b220ee8/>

BURIÁNEK, Jiří. Analýza obsahová. *Sociologická encyklopedie* [online]. 2018 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Anal%C3%BDza_obsahov%C3%A1

Duffková, Jana. Životní způsob/styl a jeho variantnost. *PhDr. Jana Duffková, CSc. - katedra sociologie FF UK* [online]. 1.5. 2006 [cit. 2019-07-07]. Dostupné z: http://www.janaduff.estranky.cz/clanky/sociologie-zivotniho-stylu/Duffkova_zivotni_zpusob_styl_variantnost_.html

History of Vegetarianism: Albert Einstein. *International Vegetarian Union* [online]. [cit. 2019-07-07]. Dostupné z: <https://ivu.org/history/northam20a/einstein.html>

China to reduce its meat consumption by 50 %. *Climate Action* [online]. 27.6. 2016 [cit. 2019-07-07]. Dostupné z: http://www.climateaction.org/news/china_to_reduce_its_meat_consumption_by_50

DOUŠA, Marek. Prof. MUDr. Vladimír Vondráček ve výběžku (a Kafka taky). *Výběžek.eu* [online]. 2012 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: <https://www.vybezek.eu/292-prof-mudr-vladimir-vondracek-ve-vybezku-a-kafka-taky/>

FORET, Miroslav. Pop-music. *Sociologická encyklopedie* [online]. Sociologický ústav AV ČR [cit. 2019-07-26]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Pop-music>

JANSOVÁ, Iveta. Populární kultura. [online]. 2015 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: <http://medkult.upmedia.cz/Keywords/popularni-kultura/>

Kuřík, Bob, Ondřej Slačálek, Jan Charvát. 2018. „Roviny politizace ve výzkumu hudebních subkultur mládeže.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 54 (5): 781-804, <https://doi.org/10.13060/00380288.2018.54.5.423>

Lukáš Vincour [online]. [cit. 2019-07-25]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/lukasvincour/?hl=cs>

Lukáš Vincour (Pipes and Pints) interview: Život je hra, kterou hraji, jak nejlépe dovedu. *iReport* [online]. Impression Media, 22. 6. 2017 [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: <https://www.ireport.cz/clanky/rozhovory/lukas-vincour-pipes-and-pints-interview-zivot-je-hra-kterou-hraji-jak-nejlepe-dovedu>

MAREŠ, Jiří. *Tvorba případových studií pro výzkumné účely* [online]. 2015 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: [http://www2.tf.jcu.cz/~bauman/KPD_NUP_KUP/Vyzkumne_studie/Ped_2015_2_02_Mare%9A_113_142%20\(1\).pdf](http://www2.tf.jcu.cz/~bauman/KPD_NUP_KUP/Vyzkumne_studie/Ped_2015_2_02_Mare%9A_113_142%20(1).pdf). Metodologická studie. Univerzita Karlova.

Media Release: Nature's Dangerous Decline 'Unprecedented'; Species Extinction Rates 'Accelerating'. *Ipbes* [online]. 2019 [cit. 2019-07-06]. Dostupné z: <https://www.ipbes.net/news/Media-Release-Global-Assessment>

Miley Cyrus Just Gave the Rock Star Wardrobe a Vegan Twist. *Vogue* [online]. 1. 7. 2019 [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: <https://www.vogue.com/vogueworld/article/miley-cyrus-glastonbury-2019-vegan-rockstar-fashion>

Morrissey says Canadian tour will raise money for animal rights organizations. *Toronto City News* [online]. 19. 2. 2019 [cit. 2019-07-28]. Dostupné z: <https://toronto.citynews.ca/2019/02/19/morrissey-says-canadian-tour-will-raise-money-for-animal-rights-organizations/>

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU, o situaci v oblasti vztahů mezi EU a Čínou (2017/2274(INI)); [online]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0252_CS.html

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU, o strategii pro dlouhodobé snižování emisí skleníkových plynů v EU v souladu s Pařížskou dohodou (2019/2582(RSP)); [online]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-8-2019-0188_CS.html

Obsahová analýza. *Katedra antropologie* [online]. Západočeská univerzita v Plzni, 14. 2. 2014 [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: <http://www.antropologie.org/cs/metodologie/obsahova-analyza>

Paul McCartney's New Ad for PETA!. *PETA* [online]. 2008 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: <https://www.peta.org/blog/paul-mccartneys-new-ad-peta/>

- PETA Joins Morrissey on His Canadian Tour to Protest Canada Goose. *PETA* [online]. 29. 4. 2019 [cit. 2019-07-28]. Dostupné z: <https://www.peta.org/blog/morrissey-peta-canada-tour-protest-canada-goose/>
- ‘Plant-based’ plays way better than ‘vegan’ with most consumers, says Mattson. *Food Navigator – USA* [online]. 2018 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://www.foodnavigator-usa.com/Article/2018/04/19/Plant-based-plays-way-better-than-vegan-with-most-consumers-says-Mattson>
- Propaganda – představení fenoménu. *Manipulátoři: Na faktech záleží* [online]. 10. 10. 2015 [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/propaganda-predstaveni-fenomenu/>
- Punk. *Kmeny.tv* [online]. Česká televize, 4. 3. 2015 [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: <https://kmeny.tv/punk/>
- REINHART, Rj. Snapshot: Few Americans Vegetarian or Vegan. *Gallup News: News and Research* [online]. Washington, D.C., 2018 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: https://news.gallup.com/poll/238328/snapshot-few-americans-vegetarian-vegan.aspx?g_source=link_NEWSV9&g_medium=NEWSFEED&g_campaign=item_&g_content=Snapshot%3a%2520Few%2520Americans%2520Vegetarian%2520or%2520Vegan
- ŠŤASTNÝ, Jan. Vegetariánská výročí v roce 2004. *Česká vegetariánská společnost* [online]. 2005 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: <http://www.vegspol.cz/view.php?cislocianku=2005090004>
- Morrissey likens Norway attacks to McDonald's and KFC. *The Guardian* [online]. 28. 7. 2011 [cit. 2019-07-31]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/music/2011/jul/28/morrissey-norway-attacks-mcdonalds-kfc>
- The Leonardo DiCaprio Foundation* [online]. c2019 [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <https://www.leonardodicaprio.org/>
- The Philosophy of Music. *Stanford Encyclopedia of Philosophy* [online]. Stanford, 2007 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/entries/music/>
- UN Climate Summit 2014. *IISD Reporting Services* [online]. New York, 23. 9. 2014 [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <http://enb.iisd.org/climate/cs/2014/>
- Vegan. *Google Trends* [online]. c2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: <https://trends.google.com/trends/explore?date=all&geo=CZ&q=vegan>
- Veganism Skyrockets To 7 % Of UK Population, Says New Survey. *Plant Based News* [online]. London, 2018 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: <https://www.plantbasednews.org/post/veganism-skyrockets-to-7-of-uk-population-says-new-survey>
- Veganství. *Google Trends* [online]. c2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://trends.google.com/trends/explore?date=all&q=%2Fm%2F07_hy
- VOJTÍŠEK, Petr. *Výzkumné metody* [online]. Praha, 2012 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: http://skoly.praha.eu/files/=84121/Skripta+++V%C3%BDzkumn%C3%A9_metody.pdf. Studijní text. Vyšší odborná škola sociálně právní.

Wait — Beyoncé Is Not Actually a Vegan. *New York Times* [online]. 14. 2. 2019 [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2019/02/14/style/beyonce-vegan.html>

Writings and Quotes on Vegetariansim. *International Vegetarian Union* [online]. [cit. 2019-07-07]. Dostupné z: <https://ivu.org/history/shaw/vegetarianism.html>

YIN, Robert K. *Case Study Research: Design and Methods* [online]. 2nd ed. Thousand Oaks: Sage Publications, 2003 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: <file:///C:/Users/zasko/Downloads/RobertK.Yin.CaseStudyResearch-DesignandMethods.pdf>

22 Day Nutrition. *Youtube* [online]. 10. 6. 2015 [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=0GKqil3a7po>

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Zaškolná Jana

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2016/2017

E-mail diplomantky/diplomanta:

91635020@fsv.cuni.cz

Studijní obor/forma studia:

Marketingová komunikace a PR, prezenční

Předpokládaný název práce v češtině:

Hudba a životní filozofie: Veganství na české hudební scéně

Předpokládaný název práce v angličtině:

Veganism in popculture focusing on czech music scene

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013):

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2018/2019

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Ve své bakalářské práci se budu věnovat roli populární kultury v komunikaci a propagaci životního stylu a/nebo filozofie, přičemž hlavním cílem bude zkoumat komunikaci a propagaci veganství v mainstreamové a alternativní hudbě v České republice.

Veganství, filozofie či životní styl, který odmítá konzumaci živočišných produktů, testování na zvířatech, týrání zvířat a jakékoli jiné zneužívání zvířat k lidským potřebám, je v posledních letech silně vzrůstajícím fenoménem ovlivňujícím značnou část společnosti. Se stoupající popularitou veganské filozofie se zvyšuje také množství odkazů a myšlenek, které stoupenci veganství interpretují prostřednictvím popkulturních sdělení. Podstatný je vliv celebrit a influencerů, českou scénu nevyjímaje.

Teoretická část práce bude diskutovat o roli populární kultury a hudby ve formování životního stylu či filozofie, konkrétně veganství, u veřejnosti. Praktická část se zaměří na kvalitativní výzkum formou případové studie, která se zaměří na vybrané české hudební interprety a jejich přístup k propagování veganství. Celkově tak práce přispěje k poznání role populární hudby v propagaci určité filozofie a/nebo životního stylu.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

- **Úvod**
- Představení tématu
- **Teoretická část**
- Životní filozofie, životní styl a veganství
- Sociokulturní role populární kultury v komunikaci a propagaci určitého životního stylu a/nebo filozofie, konkrétně pak veganství
- Sociokulturní role hudby v komunikaci a propagaci určitého životního stylu a/nebo filozofie, konkrétně pak veganství
- **Praktická část**
- Cíle výzkumu
- Metodologie – případová studie

- Metody
- Etika výzkumu
- Analýza a interpretace dat – výsledné případové studie
- Hlavní zjištění a diskuze
- **Závěr**
- Shrnutí poznatků práce
- **Přílohy**
- **Seznam literatury, zdroje**

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):
Česká hudební scéna přibližně od roku 2015 do současnosti

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Případová studie využívající několik výzkumných nástrojů

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

- KOTLER, Philip a Kevin Lane KELLER. Marketing management. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1359-5.
- CAMPBELL, Colin. JACOBSON, Howard. Whole: Rethinking the Science of Nutrition.
- BÍLEK, Petr A. a Josef ŠEBEK. Česká populární kultura: transfery, transponování a další tranzitní procesy. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2017. ISBN 978-80-7308-725-8.
- WALL, Tim. Studying popular music culture. 2nd edition. Los Angeles: Sage, 2013. ISBN 978-1-4462-0771-0.
- HES, Aleš. Hodnotové aspekty interkulturní komunikace. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2014. ISBN 978-80-7408-108-8.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let):

- PECHO, Daniel. Veganství ze sociologické perspektivy: veganské hnutí a jeho sebereprezentace na internetu. Praha, 2016. 35 s. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Vedoucí práce PhDr. Mgr. Jan Balon, Ph. D.
- ŠULCOVÁ, Barbora. Mediální reflexe současných trendů ve stravování. Praha, 2017. 57 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Kristina Zábrodská.
- JINDROVÁ, Eliška. Fenomén zdravého životního stylu v online prostředí: výzkum publika. Praha, 2015. 112 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Iva Baslarová, Ph.D.
- BARTOŠOVÁ, Radka. Parasociální interakce jako vztah mezi mediálními postavami a publikem. Praha, 2016. 67 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Irena Reifová, Ph.D.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník pro sledující Bena Cristovaa na Instagramu

Příloha č. 2: Ukázka stories Bena Cristovaa ukazujících veganskou stravu

Příloha č. 3: Ben Cristovao na Farmě naděje

Příloha č. 4: Instagramové stories propagující rovnost zvířat

Příloha č. 5: Interakce analyzovaných hudebních interpretů

Příloha č. 6: Ben Cristovao

Příloha č. 7: Lukáš Vincour (vlevo nahoře s manželkou Míšou)

Přílohy

Příloha č. 1: Dotazník pro sledující Bena Cristovaa na Instagramu

- 1.) Jak dlouho sledujete Bena Cristovaa na Instagramu?
- 2.) Zaregistroval/a jste, že je Ben veganem?
- 3.) Pokud ano, ovlivnila vás nějakým způsobem jeho komunikace na sociálních sítích týkající se veganství?
- 4.) Zajímáte se o veganství? Směřujete k tomu být vegan? Jste vegan?
- 5.) Pokud ano, má na tom podíl Benova propagace veganství?
- 6.) Odkud pocházíte?
- 7.) Kolik vám je let?

Respondent č.1:

- 1.) 4 měsíce
- 2.) Ano
- 3.) Ne
- 4.) Veganství respektuji, ale nenásleduji.
- 5.) –
- 6.) Banskobystrický kraj, Slovensko
- 7.) 29

Respondent č.2:

- 1.) 3-4 roky
- 2.) Ano
- 3.) Ano, ovlivnila. Díky jeho komunikaci týkající se veganství jsem se dozvěděl o místech v Česku, kde se dá veganské jídlo sehnat. U nás není moc restaurací nabízejících rostlinné alternativy. Ben je medializuje a většinu z nich zadarmo.
- 4.) Snažím se živočišné produkty omezit, ale ne vynechat úplně.
- 5.) Spíš ne. Hlavní podíl na mém zájmu o veganství má moje cesta na Nový Zéland, kde je veganství velmi rozšířené.
- 6.) Olomoucký kraj
- 7.) 21

Respondent č.3:

- 1.) Mnoho let, možná od doby, kdy se objevil v Superstar. Aktivně jeho obsah vyhledávám až od doby, kdy jsem zjistila, že je vegan.
- 2.) Ano
- 3.) Ano, utvrzuje mě v tom, že to, co dělám (veganství), má smysl.
- 4.) Jsem vegan.
- 5.) Není důvodem, proč jsem vegan, ale výrazně mě v tom podporuje.
- 6.) Jihomoravský kraj
- 7.) 19

Respondent č.4:

- 1.) Nevím
- 2.) Ano
- 3.) Ne
- 4.) Deset let jsem byl vegetarián, nyní jsem již druhým rokem vegan.
- 5.) Nemá – veganem jsem byl dřív, než jsem to o něm zjistil.
- 6.) Okres Náchod
- 7.) 38

Respondent č.5:

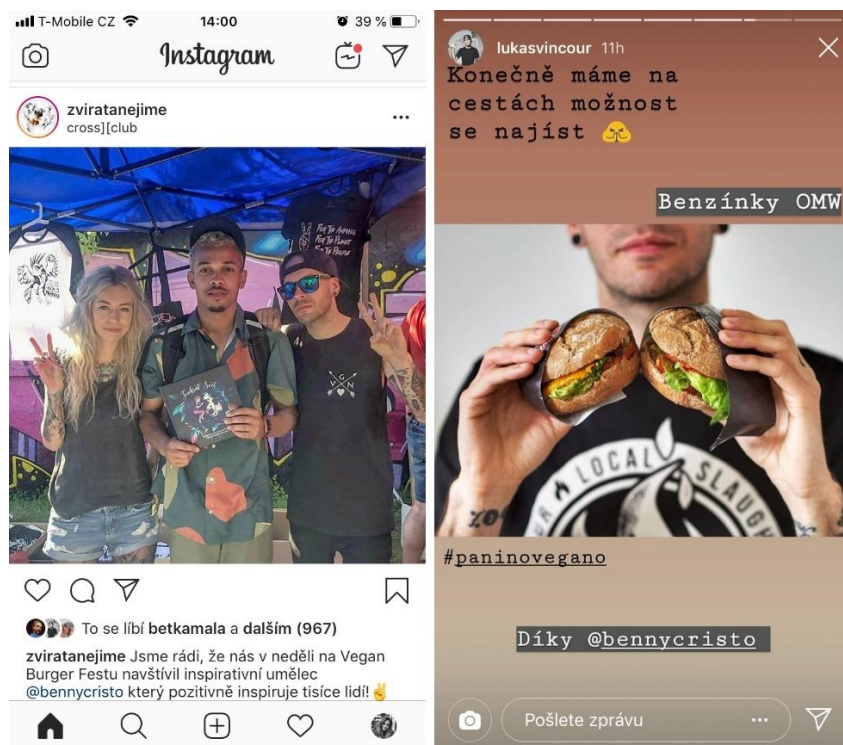
- 1.) 6 let
- 2.) Ano
- 3.) Velmi mě to potěšilo.
- 4.) Jsem vegetarián, ale veganství uznávám a ztotožňuji se s ním.
- 5.) Nemá. Maso nejím už 20 let.
- 6.) Bratislava, Slovensko
- 7.) 45

Příloha č. 4: Instagramové stories propagující rovnost zvířat

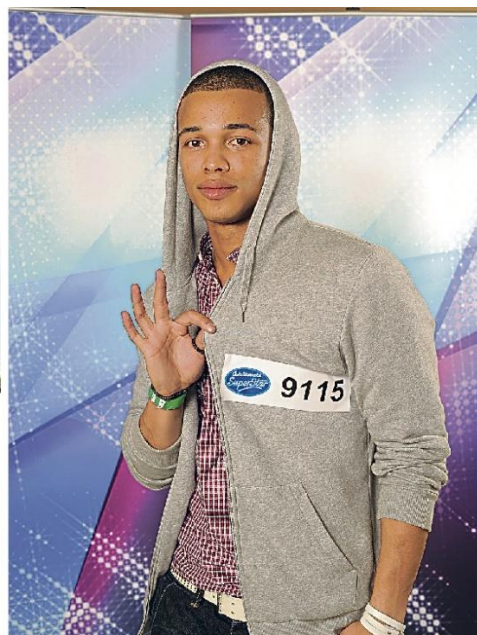
Zdroj: <https://www.instagram.com/bennycristo/>

Příloha č. 5: Interakce analyzovaných hudebních interpretů

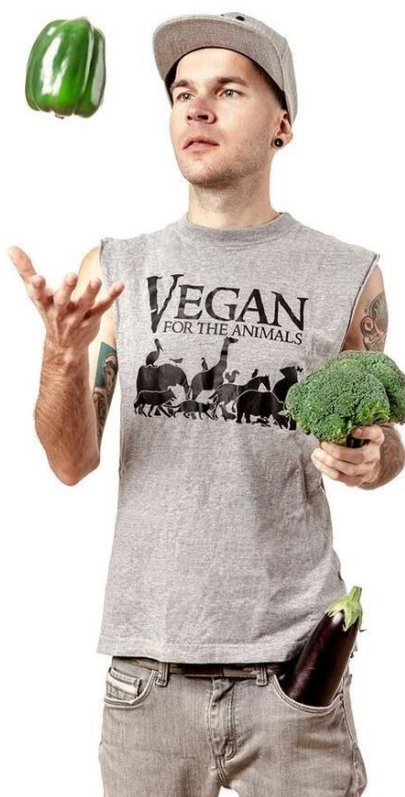
Zdroje: <https://www.instagram.com/zviratanejime/?hl=cs>,
<https://www.instagram.com/lukasvincour/?hl=cs>

Příloha č. 6: Ben Cristovao

Zdroje: Festivaly.eu, musicserver.cz, Aha online

Příloha č. 7: Lukáš Vincour (vlevo nahoře s manželkou Míšou)

Zdroje: Appetit, Rock and All, Zelený SHOP